

111111

Kraja n.

Katholika prot'

za Hornju Lužicu

na lěto

1875.

Wosmny lětnik.

H. D.

W Budyschinje.

Z nakladom towarstwa ss. Cyrilla a Methoda.

W kommissiji knihtarnje G. Smolerja.

1. Lto 1875 ma 365 dnów a datwaja jomu
mjeno po **Jupitru.** (4)

II. Róczne protyeczne znamjenja.

- 1) Njebjelsti pismik: e.
- 2) Zketa liczba: 14.
- 3) Epakt: XXIII.
- 4) Wobwod skónca: 8.

III Zacznicza.

- 1) Skónca: Z dwuju zacznicjom skónca (6. hapryla a 29. septembra) njebudze so pola nas žane widjeć.
- 2) Měšacžka: Měšacžl so lětsa nihdje njezacjami.

IV. Štyri lětne časny.

- 1) Žyma zastupi 22. decembra 1874 w nočy po 12. a traje 89 dnów a 1 hodžinu. Džen a nóc so runatej.
- 2) Malěcjo zapocznje so 21. měrcu w nočy w 1 hodž. traje 92 dnów a 21 hodžinom. Najblějši džen z naj-
krasšej nocu.
- 3) Lěcjo zapoczina so 21. junija wječor w 10. a traje 93 dnów a 4 hodžinom. Džen a nóc so runataj.
- 4) Měšacjo zapoczatk 23. septembra pschopodnju 2. a traje 1 dnów a 18 hodžinom. Najkrótšij a z najblějšej nocu.

V. Swatembry abó suchy dny.

- 1) We posće: 17., 19. a 20. februara.
- 2) Po swjatkach: 19., 21 a 22. meje.
- 3) Nježymu: 16., 17. a 18. septembra.
- 4) W adwencje: 15., 17. a 18. decembra.

VI. Njebjelste znamjenja abó zna- nje nja zwěrjatnika.

horan,

law,

tješnit,

injezna,

kozoróžl,

wódny muž,

waha,

rybje.

rat,

schorpion,

VII. Póštny dny.

- 1) Póštny póšt (+): za džen jedynróczne dospotne nasyczenjo z wostajenjom mjasnych jědžow.
- 2) Wschědnaj póšt (+): same wostajenjo mjasnych jědžow.
- 3) Wólóženaj póšt (*): za džen jedynróczne dospotne nasyczenjo z bowolnosćju mjasnych jědžow.

Kraje a jich wěrchojo.

Badenška: 278 \square mil 1,461,428 wob.; arcwoj-
woda Bjedrich, rodž. 9. sept. 1826. Bajerška: 1377
 \square m.; 4,861,402 wob.; kral Ludwit II., r. 25. aug.
1845. Belgiska: 534 \square m.; 4,984,451 wob.; kral
Leopold II., r. 9. hapr. 1835. Čyrkwinški stat:
214 \square m.; 720,000 wob.; bamž Pius IX. (hrabja Maštai
Ferretti), rodž. 13. meje 1782; wuzwol. 16. jun. 1845.
(Žaty) Danška: 696 (+ 4,104) \square m.; 1,717,802
(+ 175,074) wob.; kral Škhrystian IX., r. 8. hapr. 1818.
Francowška: 9,599 (+ 15,139) \square m.; 36,800,000
(+ 9,558,940) wob. Gričiska: 910 \square m.; 1,457,894
wob.; kral Jurij I., r. 24. dec. 1845. Holland (Ni-
žoženška): 596 (+ 32,939) \square m.; 3,592,416 (+
22,277,298) wob.; kral Wilhelm, r. 18 febr. 1817.
Italška: 5,375 \square m.; 23,368,787 wob.; pod mocu
krala Wiktora Ennamela, r. 24. měrcu 1820. Jen-
dželška: 5,763 (+ 246,468) \square m.; 31,817,108
(+ 207,406,356) wob.; kralowna Wiktoria, r. 24. meje
1819. Němska: 9,888 \square m.; 41,058,139 wob.;
křezor Wilhelm I., wozjewjeny 18. januara 1871.
Portugal: 1,623 (+ 34,888) \square m.; 3,996,000 (+
11,244,149) wob.; kral Ludwit Filipp, r. 13. okt. 1838.
Pruska: 6,396 \square m.; 24,693,066 wob.; křezor-kral
Wilhelm I., r. 22. měrcu 1797. Ruska: 11,306
 \square m.; 35,644,858 wob.; (16,212,167 Stowjanaw);
křezor Franc Jož I., r. 18. aug. 1830. Rumunška:
2,197 \square m.; 3,864,848 wob.; wěrch Klerla I., r. 28.
hapr. 1839. Ruska: 377,056 \square m.; 81,912,621 wob.;
křezor Aleksander II., r. 29. hapr. 1818.

Sarška: 271,85 \square m.; 2,556,244 wob.; (53,642
katholikow, 52,097 Serbow). Kral Albert, r. 23. hapr.
1828, na trón pschisšel 29. okt. 1873, wožen. 18 jun.
1853 z Karolu wot Wajra, r. 5. aug. 1833; — Pryn-
cesna Šilžbjeta, r. 4. febr. 1830 wudata wojwodže
Ferdinandej wot Gemu. — Prync Jurij, r. 8. aug.
1833, wožen. 11. meje 1859 z Panu Mariju, sotru
portug. krala, r. 21. jul. 1843; jeju dječiči su: Matilda,
r. 19. měrcu 1843; Bjedrich, r. 25. meje 1865;
Marija, r. 31. meje 1867; Jan Jurij, r. 10. jul.
1869; Matš, r. 17. nov. 1870. — kralowna mac;
(wudowa njeb. krala Jana) Amalia Augusta, dźowka
baj. krala Matšja Jožefa, r. 13. nov. 1801. — Kra-
lowna (wudowa njeb. krala Bjedricha Augusta II.)
Marija, r. 27. jan. 1805.

Serbiska: 761 \square m.; 1,222,000 wob.; wěrch
Milan IV., Obrenowicz, r. 4. aug. 1852. Španiška:
9,200 (+ 7,762) \square m.; 16,835,000 (+ 6,363,297)
wob. Šchwajcarska: 752 \square m., 2,669,095 wob.
Šwejdowška: 13,775 \square m.; 5,898,890 wob.; kral
Ofkar II., r. 21. januara 1829. Turkowška: 38,934
 \square m.; 26,973,000 wob.; jultan Abdul Uziz, r. 9. febr.
1830. Württembergška: 354 \square m.; 1,818,484
wob.; kral Klerla I., r. 6. měrcu 1823.

Januar,

wulfi rózŕ (31 dnów).

Stóneczka Měsacžka

ŕhadž.	řhow.	měs.	řh.
h. m.	h. m.	řmje	řh. a řh.
		řmje	h. m.

1 Pjatk	† Wobřez. Jězusa.	8	5	4	2		řl. ran.
2 Sobotu	Mařaria, abta.	8	5	4	3		2 59

Njebžela po nowym lěcže. Scž.: Józef so z Jězusem do Nazaretha wróći. Math. 2, 19—23.

3 Njedz.	Daniela, martrarja.	8	5	4	4		4 11
4 Póndželu	Benedikty, martrarki.		5		5		5 25
5 Wutoru	Telesfora, banža.		4		7		6 37
6 Srjedu	Wozjewj. Jězusa.		4		8		7 42
7 Ětwóřtk	Luciana, martrarja. ☉		4		9		řh. w.
8 Pjatk	† Bohumila, diakona.		3		10		4 33
9 Sobotu	Fortunata, martraja.	8	3	4	11		5 36

1. njedz. po ř. 3 kralach. Scž.: Dwanacželětny Jězús we templu. řuf. 2, 42—52.

10 Njedz.	Wilhelmina, biskopa.	8	3	4	13		7 19
11 Póndželu	Higina, banža.				14		8 42
12 Wutoru	Artadia, martrarja.				16		10 4
13 Srjedu	Bivencia, wuznawarja.				17		11 26
14 Ětwóřtk	Hilaria, biskopa. ☾	8	0		19		řh. ran.
15 Pjatk	† Mawra, abta.		7	59	20		12 50
16 Sobotu	Marcella, krala.		7	58	4 22		2 17

2. njedz. po ř. 3 kral. Scž.: Jězús na kwasu we Kana. řan. 2, 1—11.

17 Njedz.	Jězúsowoho ř. njena.	7	58	4	23		3 46
18 Póndželu	řtól ř. Pětra w Řomje.				24		5 14
19 Wutoru	Kanuta, krala.				26		6 32
20 Srjedu	řabiana a Bořčžana.				28		7 34
21 Ětwóřtk	řanže, řnježny. ☉				29		řl. w.
22 Pjatk	† Vincencia, martrarja.				31		5 14
23 Sobotu	Řbdesousa, biskopa.	7	52	4	33		6 37

Řjeř. Ěertuagesima. Scž.: Džěłacžerje to winicy pólřani. Math 2, 10—16.

24 Njedz.	Řimothėja, biskopa.	7	51	4	35		7 55
25 Póndželu	Wobrocž. ř. Pawoka.				36		9 9
26 Wutoru	Řolikarpa, bisk. martr.				38		10 20
27 Srjedu	řana Ěhryřostoma.				40		11 31
28 Ětwóřtk	Řuliany, řnježny.				42		řřh. r.
29 Pjatk	† Řttilije, řnježny. ☾				43		12 42
30 Sobotu	Řartinu, řnježny.	7	43	4	45		1 54

Řjeř. Ěesřagesima. Scž.: řymjo na wřšelakej roli. řuf. 8, 4—15.

31 Njedz.	Řětra z Řolass., wuzn.	7	42	4	47		3 8
-----------	------------------------	---	----	---	----	--	-----

Řopomnjenja řódne dnų:

1. Řowe lěto. — 2. Řandtag. — 6. řw. 3 řralow. — 7. Do-
puřćęjenjo kwasnyř wjřesow. — 25. Řłaczi kwas.

I. řermanři.

- 2.—15. Řipřł masa. (12. płacęjenjo).
5. řart (řer.)
6. Řjeřmacžidto (řłót.)
11. Řinsborł (řl.)
25. řufow (řoř. řl.); řauban (řl. řl.)
30. řudychin (řl.)

II. Měsacžkowe řřcheměnenja.

- ☉ Włodny mėsacžł 7. januara wječřor.
- ☾ řřeni bėřłł 14. januara w nořł.
- ☉ řořny mėsacžł 21. řan. wječřor.
- ☾ řořłedni bėřłł 29. januara po-
pořłnju.

III. Włóžne wjedro.

řanuar je řacž do 4. žymne, 6.—14. řněř a žyma, 16. wěřřłořte, řacž do 21. řara žyma, 22. a 23. wěřřł, řněř, 24. —28. wulka žyma, 29. a 30. wěřřł, řněř a bėřčę, 31. wulka žyma.

IV. Ěhřkwinska prořłka.

1. řřřłkazany řwjaty dęęł z nřřřporom.
5. Do božęje mřřčę poswjecęjenjo wodų, řele a řrydų. řapocžatł řwjecęjenja domow.
6. řřřłkazany řwjaty dęęł. Do božęje mřřčę řo woruch a mara řwjecęł.
19. W řhřřčęansřej wosadže a w Řóžęncę lubjęny pólřny dęęł ř cęřęřł řwj. martrarja Bořčžana za žwarowawno řřřł morom a řřřłřnej řhřřčęę.
20. řubjęny řwjaty dęęł z nřřřporom w řhřřčęansřej, Řjeřłęčęansřej, Řadwořřkej a řulowřłkej wosadže, w Řłóřčłřęe Řarijęnej řwėždęje a w Řóžęncę. — W řhřřčęicach a Řjeřłęčęicach dospokny wotpuřłł bratřłwa ř. Bořčžana. — W řulowje titularny řwjedęł bratřłwa „řřłnitow“, z dospokny wotpuřłłtom za řobuřławy bratřłwa „řřłnitow“ a „řłapulira“; teř řwjedęł towarřłwa „Řězúsowoho dęęčatřłwa“ z dospokny wotpuřłłtom a božęmřřču za wotemřłęte řobuřławy.

Februar,

mały różk (28 dnów).

Ślōnczka Mjesaczka

skad.	kw.	nieb.	sk. a. sk.
b. m.	b. m.	znanjo	b. m.

1 Pōndzjelu	Ignacia, biskopa.	7 40	4 48		sk. ran.
2 Wutoru	Czistosczenia s. Mar.	39	50		5 29
3 Erjedu	Wlazija, biskopa.	37	52		6 27
4 Štwórtk	Handrija Korsinskojo.	35	54		7 12
5 Pjatt	† Mgaty, knjezuy.	33	56		7 45
6 Sobotu	Dorotheje, knjezuy. ☉	7 32	4 58		sk. w.

Njedzela Kwintwagesima. Ecz.: Jezus zahoji slepeho.
Łut. 18, 31—43.

7 Njedz.	Romualda, abta.	7 30	5 0		6 23
8 Pōndzjelu	Jana z Matha, wuznaw.	28	1		7 48
9 Wutoru	Haplony, knjezuy.	27	3		9 14
10 Erjedu	†* Popjelna srjeda.	25	4		10 83
11 Štwórtk	Franciska ze Sales. ☾	24	6		sk. ran.
12 Pjatt	†* Erharda, biskopa.	22	8		12 4
13 Sobotu	†* Tita, biskopa.	7 20	5 10		1 32

1. njedzela posta (Inwokavit). Ecz.: Jezus we pusezinje spytowany.
Math. 4, 1—11.

14 Njedz.	Valentina, martrarja.	7 18	5 12		3 0
15 Pōndzjelu	* Faustina, martrarja.	16	14		4 21
16 Wutoru	* Juliany, knjezuy.	13	16		5 27
17 Erjedu	†* Anastasia, martrarja.	12	18		6 17
18 Štwórtk	* Simeona, wuznaw.	11	19		6 52
19 Pjatt	†* Mansueta, biskopa.	9	21		7 15
20 Sobotu	4* Sadota, biskopa. ☉	7 7	5 23		sk. w.

2. njedzela posta (Reminiscere). Ecz.: Jezus na Taborje pschetrinjeny. Math. 17, 1—9.

21 Njedz.	Maksimiana, biskopa.	7 5	5 24		6 49
22 Pōndzjelu	* st. Pētra w Antiochii.	2	26		8 2
23 Wutoru	* Pētra Damiana, bisk.	7 0	28		9 14
24 Erjedu	†* Matija, japoscht.	6 58	30		10 25
25 Štwórtk	* Decencia, martrarja.	56	31		11 37
26 Pjatt	†* Klaudiana, martr.	55	33		sk. r.
27 Sobotu	†* Leandra, biskopa.	6 53	5 34		12 50

3. njedz. posta (Stuli). Ecz.: Jezus wuhna ztoho ducha.
Łut. 11, 14—28.

28 Njedz.	Romana, abta. ☾	6 50	5 36		2 3
-----------	-----------------	------	------	--	-----

Wopomnjenja hōdne dnų:

1. Kralowske dawki.
9. Pōstnich. — Šlōnczenjo kwasnych a toho runjecza wjeselow.
10. Popjelna srjeda. Zapoczatt pōstnoho czasa.
17. 1. a 20. Kwatember abó suche dnų.

I. Šermanki.

1. Rumburt (kl.)
3. Njesmaczibko (kl.); Nadeberg (kl.)
8. Wojerech (kl. kl.); Wostrowe (kl. kl.)
10. Bernstadt (kl. kl.); Großenhain (kl.)
11. Großenhain (kl.)
15. Bistopich (kl.); Zhorjels (kl. kl.)
16. Warsch (kl., kl., kl.)
22. Nowosale (kl.); Stokpin (kl. kl.); Rogbort (Rothenburg) (kl. kl.)
23. Šródt (Spremberg) kl. kl.)
27. Żitawa (kl.)

II. Mjesaczłowe pschemenjenja.

- ☉ Młody mjesaczł 6. feb. dopođnja.
- ☾ Prēni bērtik 13. feb. rano.
- ☾ Połny mjesaczł 20. feb. dopođnja.
- ☾ Poledni bērtik 28. feb. dopođnja.

III. Mōjne wjedro.

Februar je hać do 5. jara zymny; 6. snēh z 7.—13. jara zyma, 14. snēh a slynny wētr, 15. pokhmurjene, 16. a 17. snēh, 18. a 19. pokhmurjene, nēschtō snēha, 20. czopto, 21.—28. deszczojte, 29. rano mjerznenjo, na to deszcz a hrimanjo, wjeczor zyma.

IV. Chrtwiniska prothka.

2. Swjaty dzeń; do bozeje mschē swjeczenjo swęczłow a wobthad.
3. Chrtwiniski swjedzeń. Po bozej mschi swjeczenjo swj. Wlazijowuju swęczłow a zohnowanjo schijow.
9. Popođnju zdali so wschitke wuphschenjo z woltarjom.
10. Chrtwiniski swjaty dzeń; do bozeje mschē swjeczenjo popjela a potruschenjo z nim. — Zapoczatt schtyrchczidnjowstōho posta a jutrowneje spowjedze.
14. W Dreżdzanach serbiske předomanjo.
21. Njedzela po suchich dnach.
24. Swjaty dzeń z předomanjom.

Měrc,

na lětník (31 dnůw).

Stoncžka		Měsacžka	
šhabj.	řhom.	šhabj.	řhom.
h. m.	h. m.	h. m.	h. m.

1 Póndželu	* Mikšfora, biskopa.	6	48	5	38		řh.ran.
2 Wutoru	* Synplicia, bamža.	46	40			4	17
3 Srjedu	+* Kunigundy, kral.	44	42			5	7
4 Štwórtk	* Kazimira, wuznaw.	41	44			5	44
5 Pjatk	+* Gerasima, puřtn.	39	45			6	11
6 Sobotu	+* Konona, martraja.	6	37	5	46		6 31

4. njeđz. pořta (Pátare). Šej.: Žėzus nařcyđi z 5 řhlėbami 5000 ludy. Jan. 6, 1—15.

7 Njeđz.	Domasřka z Akwina. ☉	6	35	5	48		řh.w.
8 Póndželu	* Jana wot Boha, wuzn.	33	50			6	48
9 Wutoru	* Cyrilla a Metřoda.	31	52			7	16
10 Srjedu	+* Uttala, abta.	29	54			9	45
11 Štwórtk	* Konstantina, wuzn.	26	55			11	16
12 Pjatk	+* Grehorja I., bamža.	24	57			řh.ran.	
13 Sobotu	+* Eufrařije, knježny.	6	22	5	59		12 47

5. njeđz. pořta (Jubita). Šej.: Žibža dceřba Žėzusa kamjenowacž. Jan. 8, 46—59.

14 Njeđz.	Matřilby, kralowny. ☾	6	19	6	1		2 12
15 Póndželu	* Zacharija, bamža.	17	3			3	24
16 Wutoru	* Heriberta, biskopa.	15	3			4	17
17 Srjedu	+* Patricia, biskopa.	13	5			4	55
18 Štwórtk	* Marcissa, biskopa.	11	7			5	21
19 Pjatk	+* Józesa, patr. cyřl.	9	9			5	39
20 Sobotu	+* Theodosia, martr.	6	5	6	10		5 53

6. njeřz. pořta: Bořmencřka (Palmarum). Šej.: Žėzusowny řtanwy pučž do Jeruzalema. Math. 21, 1—9.

21 Njeđz.	Benedikřta, abta.	6	4	6	12		6 5
22 Póndželu	* Oktawiana, diakona. ☉	6	2	14		řh.w.	
23 Wutoru	* Theodula, měřřuřka.	5	59	15		8	10
24 Srjedu	+* Gabriela, arcjandž.	57	17			9	22
25 Štwórtk	+* Přizjewj. s. Mar.	54	19			10	35
26 Pjatk	+* Wulki pjatk.	52	21			11	48
27 Sobotu	+* Kuperta, biskopa.	5	50	6	22		řt.ran.

Įutry. Šej.: Žėzus je horjeřtanřř. Mart. 16, 1—7.

28 Njeđz.	Įutrownička.	5	48	6	23		1 0
29 Póndželu	Įutrow. póndžela.	46	25			2	6
30 Wutoru	Įutrowna wutora. ☾	44	27			3	0
31 Srjedu	Walbiny, knježny.	5	42	6	28		3 42

Wopomnjenja hódne dnų:

22. Naređny dņđ J. Waj. řhėžora Wihelma I. (1797).
31. Kralowřka renta.

I. Ğermantř.

1. Ğalsřtrow (řl. řt.); Ğyřhwald (řl. řt.); Žitawa (řl. řt.); Štanknow (řl. řt.); Ğart (řt.); Ğaz (řt.); Ğisenberg (řt.); Ğuland (řl. řt.); Ğowe Drežžžany (řl. řt.); Ğjeřwa-řjidlo (řt.); Wóřsport (řt.); 3. Žly Komorow (řl. řt.); 8. Wiřtopichy (řt.); Štawe Drežžžany	(řl.); Ğyřhwald (řl. řt.); Žly Komorow (řl.); 15. Ğubij (řl. řt.); Ğužakow (řl. řt.); Póćčnica (řt.); 17. W. Žđjary (řl. řt.); 18. Kamjenc (řt.); 20. Ğudyřřin (řl.); Ğrtrand (řl. řt.); 22. Ğudyřřin (řt.); Ğulow (řl. řt.); Ğrtrand (řl. řt.); 23. Ğarřřčž (řl. řt.); 30. Ščėřachow (řl. řt.); Ğžė (řl. řt.)
---	--

II. Měsacžkowe řřřemėnjenja.

- ☉ Włody měř. 7. měřca wjeřřor.
- ☾ Ğřėni bėřt. 14. měřca popořđny.
- ☉ Póřny měř. 22. měřca rano.
- ☾ Póřl. bėřt. 30. měřca rano.

III. Mójne wjedro.

Řaž do 4. wėřry, 5. a 6. řřncne, 7.—9. beřčž, 11. řněř, 12.—14. řyma a řasno, 15. řněř, 16.—20. řyřna řyma, řněř, 21. řněř, wėřr, 22.—24. řněř a beřčž, 25.—27. řyma, na to Ğačž do řőncra beřčž.

IV. Šyřkwinska prořřka.

13. Popořđny řo bože martry a řwje-řžata na wóřtarjach z řijařřőřtej pľachtu žawėřřka.
14. W Ğadworju titularny řwjeđřėň bratrřtwa „Žėzusowej ř řmjeřtnej ř řyřř-nofčje“ a dořřpóřny wotpuřřř.
21. Do bože ř mřčė řwječřenjo bořmny a wóřřhad.
23. Pařřion řw. Marta.
24. Pařřion řw. Ğuřařřka.
25. Řřřitazany řwřatų đjėň. Wóža martra z bėlej pľaččžjřku z wėřřřena. Ğřėnj řw. wotřramjenjo đjėčđ. Řo „Gloria“ řwřazanj řwřonow. Řo bo-řžř řřžbah wotřřwanjo wóřtarjow. 26. Wóža martra z čřornej pľaččžjřku

Hapryl, jutrownik (30 dnów).

		Stónczka		Měsaczka	
		sthabz. h. m.	kwom. h. m.	inieb. pnanio	st. a kw. h. m.
1	Štwórtk	Hugona, biskopa.	5 39	6 30	4 12
2	Pjatk	† Franciski wot Paula.	37	32	4 34
3	Sobotu	Richarda, biskopa.	5 34	6 34	4 52
1. njeđzela po Jutrach (Kwasimodegeniti). Scj.: Jězus so Domaschej zjewi. Jan. 20, 19—31.					
4	Njedz.	Ambrosia, biskopa.	5 32	6 35	5 6
5	Póndzjelu	Vincenca Ferreri.	31	36	5 9
6	Wutoru	Sifsta I., bamža. ☉	28	38	st. w.
7	Srjedu	Coelestina, bamža.	26	40	8 47
8	Štwórtk	Amancia, biskopa.	24	41	10 23
9	Pjatk	† Demetria, martr.	22	43	11 54
10	Sobotu	Czechuela, profety.	5 19	6 45	st. ran.
2. njeđzela po Jutrach (Misericordias). Scj.: Jězus dobry pastyr. Jan. 10, 11—16.					
11	Njedz.	Leona, bamža.	5 17	6 47	1 14
12	Póndzjelu	Julia I., bamža. ☾	15	48	2 15
13	Wutoru	Hermenegilda, martr.	12	50	2 57
14	Srjedu	Baleriana, martrarja.	10	52	3 26
15	Štwórtk	Marona, martrarja.	8	53	3 46
16	Pjatk	† Klemenca, martrarja.	7	54	4 1
17	Sobotu	Aniceta, bamža.	5 5	6 56	4 14
3. njeđzela po Jutrach (Subilate). Scj.: Jězus ryczi wo swojim wotěńženju. Jan. 16, 15—22.					
18	Njedz.	Galbina, biskopa.	5 2	6 58	4 26
19	Póndzjelu	Timona, martrarja.	5 0	6 59	4 35
20	Wutoru	Theotima, biskopa. ☉	4 58	7 1	st. w.
21	Srjedu	Anselma, biskopa.	56	3	8 22
22	Štwórtk	Sotera, bamža.	54	5	9 35
23	Pjatk	† Jurija; Adalberta.	52	7	10 48
24	Sobotu	Fidela ze Sigmaringom.	4 49	7 8	11 56
4. njeđzela po Jutrach (Kantate). Scj.: Jězus lubi swjatoho Ducha. Jan. 16, 5—14.					
25	Njedz.	Marka, scženika.	4 47	7 9	st. ran.
26	Póndzjelu	Kleta, bamža.	46	11	12 54
27	Wutoru	Peregrina, biskopa.	44	12	1 39
28	Srjedu	Theodory, knježny. ☾	42	14	2 13
29	Štwórtk	Roberta, abta.	40	16	2 38
30	Pjatk	† Khatyrny Senenskeje.	4 38	7 17	2 56

Wopomnjeńja hódne dnj;

1. Dawk za wopaleńsku polkacnicu.
5. Zasy domolenjo kwasnych wjeselow.
15. Parschonski a riemjesnik dawk.
23. Naredbnj džen J. Majestofcje krala Alberta. (1828.)

I. Germanki.

5. Kinsport (st.); Póctowy (st.); Wóspport (st.); Khowczubuz (st. st.)	sa). NB.25.—30. pfaczenjo. 19. Kalesch(st.); Kamnowy (st. st.); Zly Komorow (st.)
7. Njeswacziabło (st.)	24. Budyšchin (st.)
8. Nadeberg (st.)	26. Biskopich (st.); Wojerecy (st. st. wotn.)
12.—18. Lipsk (bět-nariški tydžen).	27. Kuland (st. st.)
15. Wóslint (st. st.)	28. Numburk (st. st.)
16. Zly Komorow (st. st.)	
18.—25. Lipsk (ma=	

II. Měsaczkowe pšcheměńjenja.

- ☉ Wtody mėš. 6. hapr. rano.
- ☾ Prěni 6. 12. hapr. w nočy.
- ☽ Počny mėš. 20. hapr. popołdnj.
- ☾ Pošl. bėrt. 28. hapr. wječor.

III. Wózne wjedro.

Wot započatka rjenje; 6. hrozne; 7; wětr a deszcz; hač 11. deszczojte. 12. rjane wjedro; 14.—20. žyma; 26. deszcz; 28. jasno; hač do kónca deszcz.

IV. Chrtwinska prothka.

1) z mērc a (pokracz.)
zaměšchena. Ceremonije. Wottręczo a tješćenjo Jězusowoho swj. křizja. Prědowanjo. Woža mšcha z pšched-pšchedzohnowanym woporom. Wobthad z bozim Čžetom t božomu rowej. Nysypor.

27. Do božej mšch zohnowanjo wohenja, jutrownje swězki a křechenje wody. Pšchi „Gloria“ wotwjazanjo zwonow. — Wječor bože horjestačo.
28. Vidi aquam. Dospołny wotpusk.
29. Pšchizazany swjaty džen.
30. Swjaty džen. Procefony do Nób-janta dzeja.

2) z hapryla.

25. Wobthad na swj. Marka.

Meja, róžownik (31 dnów).

Stónczka		Měsaczka			
tkabj.	thow.	něs.	tkg. a th.		
b. m.	b. m.	kuajjo	b. m.		
4	36	7	19	3	11
4	34	7	21	3	25
	32		22		38
	31		23		51
	29		25	th.	w.
	27		26		22
	26		28		51
4	24	7	30	th.	ran.

1 Sobotu	Kilipa a Jakuba.				
6. njezela po Sutrach (Kogate). Scj.: Jězus napemina t modlenju. Jan. 16, 23-30. Křtižowny tydžej.					
2 Njedz.	Sygmunda, martrarja.	4	34	7	21
3 Póndzjelu	Amakanjo Křtiža.		32		22
4 Wutoru	Floriana, martrarja.		31		23
5 Srjedu	Pia V., bamža.		29		25
6 Štwórťk	Stpěca Jězusowoh.		27		26
7 Pjatt	† Stanislawa, biskopa.		26		28
8 Sobotu	Zjewjenjo f. Michala.	4	24	7	30

I. Hermanki.

1. Bart (kl. st.); Zidawa (kl. st.)	Stankow (kl. kl. st.)
3. Kamjene (kl. st.); Lubij (kl. st.)	11. Kinsport (kl. st.); 12. Eisenberg (kl. st.); 18. Kulow (kl. st.);
4. Lubij (kl.)	18. Kulow (kl. st.);
5. Njefwacizidlo (st.)	Wobbramech (kl. st.);
10. Biskopich (st.); Kinsport (st.); Wóspork (st.);	31. Großenhain (st.);
	29. Wojerech (wołm.)
	31. Großenhain (st.)

II. Měsaczkowe pšchemjenjenja.

- Młody měš. 5. meje popoždnu.
- ☾ Prěni bért. 12. meje dopoždna.
- ☉ Požny měš. 20. meje dopoždna.
- ☾ Posł. bért. 28. meje rano.

III. Móžne wjedro.

Šač do 7. rjenje a čjoplo; 10. hač 13. horco; 15. deščac; 20. hrimanjo, potom křódnost, 24. mjerznje; 28. a 29. žyma; 30. a 31. čjoplo.

IV. Cyrkwinska prothka.

- Swjaty džej z předwanjom.
- Cyrkwinski swjaty džej.
- , 4., 5 Wobkřadi křtižowneho tydžjenja.
- Přihlázany swjaty džej. Po sčjenje zdalenjo horjestacž, jutrowneje swěčički a zaměšchenohu křtiža.
- We Wotromje rano (po 1/2 6 hodž.) wotkřad procesiona do Krupki.
- Wobnowjenjo dny.
- Přihlázany swjaty džej.
- Přihlázany swjaty džej.
- Swjaty džej. Procesiomy do Rozanta djeja.
- , 21., 22. Pošt suchich dnów.
- Kónč jutrowneje spowjedže.
- Zajh Asperges me.
- Přihlázany swjaty džej ze swjećenjom pičež 8 dnów. Swjedženiski wobkřad z božim Čěkom t štyryjom wotkřam.

Swjatk. Scj.: Štóbž Boha lubuje, jeho kázně džerži. Jan. 14, 23-31.

6. njezela po Sutrach (Esfandi). Scj.: Jězus ryci wo swjatym Duchu tróštarju. Jan. 15, 26-16, 4.					
9 Njedz.	Grehorja z Nazianza.	4	22	7	32
10 Póndzjelu	Antonia, biskopa.		20		33
11 Wutoru	Mamerta, biskopa.		19		35
12 Srjedu	Panfracia, martr.		18		36
13 Štwórťk	Servacia, biskopa.		16		37
14 Pjatt	† Bonifacia, martrarja.		14		39
15 Sobotu	Zsifera, ratarja.	4	13	7	40

16 Njedz.	Swjatkownička.	4	11	7	42
17 Póndzjelu	Swjatk. póndzjela.		10		43
18 Wutoru	Swjatk. wutora.		8		45
19 Srjedu	† Pubenciano, kuježny.		7		46
20 Štwórťk	Bernardina Senenik.		6		48
21 Pjatt	† Feliksa wot Kantalica.		4		49
22 Sobotu	† Emilia, martrarja.	4	3	7	50

1. njež po Swjatkach. Scj.: Wupóstanje japeštykow. Mat. 28, 18-20.					
23 Njedz.	Najswj. Trojicy.	4	2	7	51
24 Póndzjelu	Sufanny, martrarfi.		1		53
25 Wutoru	Šorbana I., bamža,		4		0
26 Srjedu	Eleutheria, bamža.	3	59		55
27 Štwórťk	Božoho Čěla.		57		57
28 Pjatt	† Germana, biskopa.		56		58
29 Sobotu	Theodosije, martrarfi.	3	55	7	59

2. njezela po Swjatkach (1. po S. Trojicy). Scj.: Pšćirunanjo po wulkej mjecjeri. Lut. 14, 16-24.					
30 Njedz.	Ferdinanda III., krala.	3	54	8	0
31 Póndzjelu	Petronille, kuježny.	3	53	8	2

Wopomnjenja hódny dah:

13. Narodny džej J. Swi bamža Piusa IX. (1792).
1. Wapora. — 2. Kralowiske dawki.

Junij,

smaznik (30 dnów).

Stónczka Měsacžka

řhadž.	řhow.	řh. a řh.
h. m.	h. m.	h. m.

1 Wutoru	Gratiniana, martrarja.	3 52	8 3		2 10
2 Srjedu	Eugenia, bamža.	52	4		2 27
3 Štwórtek	Dokřow. bož. Čžžka.	51	5		řh. w.
4 Pjatk	† Franciska Karaccio.	50	6		9 40
5 Sobotu	Bonifacia, biskopa.	3 50	8 6		10 43

3. njeđzela po Swjatkach (2. po S. Trojicy). Scž.: Wřhirnanje wo žhubjenej wewcy. Lut. 15, 1—10.

6 Njeđz.	Erasma, biskopa.	3 49	8 7		11 26
7 Póndželu	Pifariona, martrarja.	49	8		11 55
8 Wutoru	Medarda, biskopa.	48	9		řh. ran.
9 Srjedu	Feliciana, martrarja.	48	10		12 14
10 Štwórtek	Marhaty, kralowny. ☾	47	11		12 29
11 Pjatk	† Barnaba, jap. wuczž.	47	11		12 41
12 Sobotu	Jana z Fakundo.	3 47	8 12		12 51

4. njeđzela po Swjatkach (3. po S. Trojicy). Scž.: Bohaty popad řybow. Lut. 5, 1—11.

13 Njeđz.	Antonia z Paduy.	3 46	8 13		1 2
14 Póndželu	Basilija, wulkoho.	46	13		1 12
15 Wutoru	Vita, martrarja.	46	14		1 25
16 Srjedu	Vennona, biskopa.	46	14		1 42
17 Štwórtek	Desariona, pustnika.	46	15		2 3
18 Pjatk	† Marcelliana, martr.	46	15		2 32
19 Sobotu	Servastia, martrar. ☉	3 46	8 16		řřh. m.

5. njeđzela po Swjatkach (4. po S. Trojicy). Scž.: Sprawnosř farizejow. Math. 5, 20—24.

20 Njeđz.	Silveria, bamža.	3 46	8 16		10 16
21 Póndželu	Moiša z Gonzaga.	46	16		10 46
22 Wutoru	Paulina, biskopa.	46	17		11 7
23 Srjedu	Agripiny, kuzejny.	46	17		11 24
24 Štwórtek	Narod s. Jana řřhežen.	47	17		11 37
25 Pjatk	† Wilhelma, abta.	47	17		11 50
26 Sobotu	Jana, martrarja. ☾	3 47	8 17		řř. ran.

6. njeđzela po Swjatkach (5. po S. Trojicy). Scž.: Řžus nashčži ze 7 řřhđami 4000 ludži. Mart. 8, 1—9.

27 Njeđz.	Ladislawa, krala.	3 48	8 17		12 2
28 Póndželu	Treneja, biskopa.	48	17		12 15
29 Wutoru	Pětra a Pawola.	49	17		12 31
30 Srjedu	Alpiniana, měřhnika.	2 49	8 16		12 52

Wopomnjenja hđdne dnų:

- 16. Wuzwolenřti džen J. Swjat. kamža Piusa IX. (1846).
- 21. Džen a nđc řo runataj.
- 30. Kralowřka renta.

I. Šermanři.

1. Grořenhain (řř.); Řróđł (wořm.).
2. Nješwacžido (řř.)
3. Drtrand (řř. řř.)
4. Drtrand (řř.)
5. Řřchwařł (řř. řř. řř.)
14. Ğorjele (řř. řř.)
16. Radeberg (řř.); Wulke Ğđary (řř. řř.)
21. Ğuczina (řř. řř.); Muřatow (řř. řř.); Ğawban (řř. řř.)
24. Wjelecžin (řř. řř.); Wóřlinł (řř. řř.)
28. Ğalsřtrow (řř.); Nowe Dřeřđžany (řř.); Ğořbóřł (řř. řř.)

II. Měsacžkowe řřřheměnenje.

- ☉ Młody měsacžł 3. jun. w nočy.
- ☾ Ğřěni běřłł 10. jun. wječor.
- ☀ Pořny měsacžł 19. jun. rano.
- ☾ Pořledni běřłł 26. jun. popořdnju.

III. Mđžne wjedro.

Najpřjedy njeľubozne wjedro, 4.—7. pořhmurjene, młhowořte a deřčž, na to řjenje Ğjopło, 19. řřimanjo, 21. wěřłł a deřčžłł, 24. mřž, 26. wđžne, pořhmurjene, 29. deřčž, 30. žymna nđc.

IV. Ğřřtwinska prořřka.

3. Ğřřtwinsři swjaty džen z wobřhadom.
16. Ğřřtwinsři swjaty džen. Ğatrona řerbřřkoho řřaja.
24. Swjaty džen.
29. Ğřřřikazany swjaty džen. Dořpořny wotpuřł dla řřheřžaniřte wuczžy.

Julij,

pražnik (31 dnów).

Skónczka Měsaczka

sth. abj. thow. uheb. gnamjo sth. a th. h. m. h. m. h. m.

1	Štwórtk	Theobalda, pušnikifa.	3	50	8	16		1	23
2	Pjatt	† Domapntanjas. Mar.		51		16		2	9
3	Sobotu	Anatolia, biskopa.	3	51	8	16		sth.	w.

7. njebzela po Swjatkach (6. po S. Trojicy). Scj.: Profetojo we wowczich draščach. Mat. 7, 15—21.

4	Njedz.	Profopa, abta.	3	52	8	15		9	53
5	Póndzjelu	Michała wot Swjatyh.		53		14		10	16
6	Wutoru	Dominići, knježny.		54		14		10	33
7	Srjedu	Willebalda, biskopa.		55		13		10	46
8	Štwórtk	Rhilianu, martrarja.		56		13		10	58
9	Pjatt	† Veroniki.		56		13		11	8
10	Sobotu	Rufiny, knježny.	3	57	8	12		11	20

8. njebzela po Swjatkach (7. po S. Trojicy). Scj.: Njesprawny nutnicai. Łuf. 16, 1--9.

11	Njedz.	Briceia, martrarja.	3	58	8	11		11	31
12	Póndzjelu	Jana Gualberta, abta.	3	59		11		11	47
13	Wutoru	Marhaty, knježny.	4	0		10		th.	ran.
14	Srjedu	Bonaventury, biskopa.		1		9		12	6
15	Štwórtk	Hendriča, krala.		3		8		12	33
16	Pjatt	† S. Marije na Karmelu.		4		7		1	10
17	Sobotu	Aleksia, wuznawarja.	4	5	8	6		2	1

9. njebzela po Swjatkach (8. po S. Trojicy). Scj.: Jezus ptafa na Jeruzalem. Łuf. 19, 41—47.

18	Njedz.	Ramilla z Kellis.	4	6	8	5		th.	w.
19	Póndzjelu	Vincencia z Paula, wuz.		8		3		9	12
20	Wutoru	Hieronyma Nemiliana.		9		2		9	30
21	Srjedu	Praksedy, knježny.		10		1		9	45
22	Štwórtk	Marije Madlenn.		11	8	1		9	75
23	Pjatt	†* Apollinara, biskopa.		12	7	59		10	8
24	Sobotu	Rhrystiny, knježny.	4	14	7	58		10	21

10. njebzela po Swjatkach (9. po S. Trojicy). Scj.: Farizej a skónit we templu. Łuc. 18, 9--14.

25	Njedz.	Jafuba, starsch.	4	15	7	56		10	36
26	Póndzjelu	Hany, macz. f. Mar.		16		55		10	54
27	Wutoru	Pantaleona, martrarja.		18		54		11	20
28	Srjedu	Bittera I., bamža.		19		52		11	58
29	Štwórtk	Marthy, knježny.		12		50		th.	ran.
30	Pjatt	† Abdona, martrarja.		22		49		12	53
31	Sobotu	Ignatia z Lojola, wuzn.	4	24	7	47		2	7

Wopomnjenja hódne dnų:

23. Zapoczatt pšowych dnów.

I. Šermanki.

2. Gusta (kl. st.); 3ty Komorow (kl.)
5. Bernstadt (st.); Džeje (kl. st.)
6. Bart (st.)
7. Njeswacziško (st.)
12. Biskopicy (st.)
13. Warszcz (kl. kn. st.)
19. Lubij (kn. st.); Pólcznica (st.)
20. Pólcznica (kl.)
24. Žitawa (kn. st.)
26. Wóspork (st.)
29. Kamjeric (st.)

II. Měsaczkowe pšcheměnjenja.

- Młody měsaczk 3. julij rano.
- ☾ Prěni bėrt. 10. julij dopódnja.
- ☾ Połny mėš. 18. julij depódnja.
- ☾ Posleni bėrt. 25. julij wječzor.

III. Różne wjedro.

Julij je w zapoczattu křtódny; 3. pšcheměnate; 9.—12. modno horco, w nočy žyma; na to suchi čas; 18. deszczoje, potent hač do kónca rjenje.

IV. Štrkwinska prothka.

2. Swjaty dzei. Procešiony do Róžanta džeja.
13. Lubjensy swjaty dzei Njebjelczanstje mojadny z přėdowanjom a z wobkřadom wokolo polom.
16. Swjedzei škapulira.
22. Swjaty dzei. Kermušča we Šchpitalu.
30. Rano w 1/2 6 hodž. wotkřad procešionu z Křóšćic k swjatej Hanje, do Šilipsdorfa a Rumburga.
31. Rano w 1/2 6 hodž. wotkřad procešionu z Budyščina do Rumburga.

August, żnienc (31 dnów).

Stónczka Měsaczka

11. njebzela po Swjatkach (10. po Swj. Trojicy). Scj.: Jezus
wustrowi hŭchoneńmoho. Mark. 7, 31—37.

		sthabj.	thow.	njeb.	stb. a th.	
		h. m.	h. m.	quatio	h. m.	
1 Njedz.	S. Pětra w rjeczazach	4	26	7	46	th. w.
2 Póndzjelu	Alfonsa z Liguori, bisk.		27		45	8 37
3 Wutoru	Ridije.		28		43	8 52
4 Srjedu	Dominita, wuznaw.		29		41	9 4
5 Štwórtk	Dswalda, martrarja.		31		40	9 15
6 Pjatk	†* Hornišdy, bamja.		32		38	9 25
7 Sobotu	Donata, biskopa.	4	34	7	36	9 37

12. njebzela po Swjatkach (11. po S. Trojicy). Scj.: Mikoscjimy
Samaritan. Lut. 10, 23—37.

		sthabj.	thow.	njeb.	stb. a th.	
		h. m.	h. m.	quatio	h. m.	
8 Njedz.	Cyriaka, martrarja.	4	36	7	34	9 51
9 Póndzjelu	Rhětana, wuznaw.		37		32	10 8
10 Wutoru	Lawrjencia, martrarja		39		30	10 31
11 Srjedu	Susanny, knježny.		40		29	11 5
12 Štwórtk	Klary, knježny.		41		27	11 50
13 Pjatk	†* Hirpolyta, martr.		43		25	th. ran.
14 Sobotu	Eusebia, wuznawarja.	4	45	7	23	12 51

13. njebzela po Swjatkach (12. po S. Trojicy). Scj.: Djesacjo
wusadni mužicy. Lut. 17, 11—19.

		sthabj.	thow.	njeb.	stb. a th.	
		h. m.	h. m.	quatio	h. m.	
15 Njedz.	Njebjeswzaća Mar.	4	46	7	21	2 3
16 Póndzjelu	Diacyntħa, wuznaw.		48		19	3 22
17 Wutoru	Liberata, abta.		50		17	stb. w.
18 Srjedu	Seleny, kšęzorowny.		51		15	8 5
19 Štwórtk	Ludwika, biskopa.		52		14	8 17
20 Pjatk	†* Bernarda, abta.		54		12	8 29
21 Sobotu	Joanny Franciski.	4	55	7	10	8 43

14. njebzela po Swjatkach (13. po S. Trojicy). Scj.: Nichte
njemóže dwěmaj knježomaj stužicj. Math. 6, 24—33.

		sthabj.	thow.	njeb.	stb. a th.	
		h. m.	h. m.	quatio	h. m.	
22 Njedz.	Joachima, nana s. Mar.	4	57	7	7	9 0
23 Póndzjelu	Filipa Venicia, wuzn.	4	59		5	9 22
24 Wutoru	Bartołmja, jap.	5	0		3	9 55
25 Srjedu	Ludwika, krala.		2		1	10 43
26 Štwórtk	Sebalda, wuznawarja.		4		59	11 49
27 Pjatk	† Józefa z Kalasanea.		5		57	st. ran.
28 Sobotu	Hamšchtyna, biskopa.	5	7	6	54	1 8

15. njebzela po Swjatkach (14. po S. Trojicy). Scj.: Morwy
młodžene me Naim. Lut. 7, 11—16.

		sthabj.	thow.	njeb.	stb. a th.	
		h. m.	h. m.	quatio	h. m.	
29 Njedz.	S. Zaudželow pěstonom.	5	9	6	52	2 34
30 Póndzjelu	Mosy z Lima, knježny.		10		50	4 1
31 Wutoru	Rajmunda, wuznaw.	5	11	6	48	th. w.

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Kralowšte dawki. — 23. Kónc pšowych dnów.

I. Germanki.

2. Kulow (kl. st.)
3. Eisenberg (kl. st.)
4. Njeswacjidło (st.)
7. Budyšhin (kl.)
9. Budyšhin (kl. st.); Kinsport (st.)
10. Bart (st.); Łaz (kl. st.)
12. Žly Komorow (kl. st.)
14. Žly Komorow (kl.)
16. Žhorjele (kl. st.); Ramnowy (kl. st.); Stanknow (kl. kn. st.)
18. Wulke Ždžary (kl. st.); Radeberg (st.)
21. Kuland (kl. st.)
23. Rumburk (kl. st.); Lauban (kl. st.)
24. Halschtrow (kl. st.); Pródl (kl. st.)
28. Barščež (kn. st.); Drtrand (kn. st.)
30. Wóšport (kl. st.); Drtrand (kl.)

II. Měsaczkowe pšheměnenje.

- ☉ Młody měsacžt 1. aug. popođnju.
- ☾ Prěni bėrttk 9. aug. rano.
- ☽ Pošny měsacžt 17. aug. rano.
- ☾ Pošledni bėrttk 24. aug. rano.
- ☉ Młody měsacžt 31. aug. rano.

III. Różne wjedro.

1. tužno; 5. deschež; 9. horco, hri-
manjo; hač do 11. njelubozne; 17.
deschež, tkłódno; 19. rjenje; 24. jasne;
31. suchi wėtr.

IV. Štřkwinska prothta.

2. W kšętrje Marijnej Šwězďe a w
Rumburku dospołny wotpušt „Porci-
untula.“
10. Swjaty džeń.
14. Rano w 7 hodž. wotkħad procesiona
z Šhróscje do Wóšmsdorfa.
15. Pščitazany swjaty džeń. Do božeje
mšče šwjećenje zelow.
20. W kšętrje Mar. Šwězďe dospołny
wotpušt.
22. W Radworju dospołny wotpušt a
fermuškfa.
24. Swjaty džeń. W Njebjelcicach
dospołny wotpušt bratřtwa s. Wošćana.

September,

požnjeńc (30 dnów).

Śiōnczka Měsaczkā

střabz.	řhōw.	stř. a řh.
ř. m.	ř. m.	ř. m.

4 Srjedu	Egidia, abta.	5 13	6 46		7 22
2 Štwórtř	Scžěpana krala.	14	44		7 33
3 Pjatt	+ Basillřy, kněžny.	16	42		7 43
4 Sobotu	Kofalije Panormitanř.	5 18	6 39		7 56

16. njeđzela po Swjatkach (15. po S. Trojicy). Scž.: Žězus mustrowi wedutaweho. Luk. 14, 1—11.

5 Njeđz.	Kawrjěka Justiniana.	5 19	6 37		8 12
6 Pōndželu	Albina, biskopa.	21	35		8 31
7 Wutoru	Reginy, kněžny. ☾	23	33		9 1
8 Srjedu	Naroda s. Marije.	24	31		9 40
9 Štwórtř	Korbiniana, biskopa.	25	29		10 34
10 Pjatt	+ Mikławřcha Walentin.	27	27		11 42
11 Sobotu	Hiacynthu, martrarja.	5 28	6 24		řh. ran.

17. njeđzela po Swjatkach (16. po S. Trojicy). Scž.: Najwjetřcha kazyja w zakenju. Math. 22, 35—46.

12 Njeđz.	Mjena swj. Marije.	5 30	6 22		12 58
13 Pōndželu	Materna.	32	20		2 20
14 Wutoru	Powysř. swj. řchřiža.	33	17		3 43
15 Srjedu	+* Mikomeda, martr. ☉	35	15		řřh. w.
16 Štwórtř	Kornelia, bamža.	37	12		6 36
17 Pjatt	+* Lambreta, biskopa.	38	10		6 50
18 Sobotu	+* Domařcha z Willanova	5 39	6 8		7 7

18. njeđzela po Swjatkach (17. po S. Trojicy). Scž.: Žězus mustrowi wicžnimoho. Math. 22, 2—14.

19 Njeđz.	Januaria, biskopa.	5 41	6 6		7 29
20 Pōndželu	Eustachia, martrarja.	42	4		7 59
21 Wutoru	Mateja, japosřt.	44	6 1		8 43
22 Srjedu	Mauricia, martrar. ☾	46	5 59		9 43
23 Štwórtř	Thelle, kněžny.	47	57		10 58
24 Pjatt	+ Kupertu, biskopa.	49	54		řřh. ran.
25 Sobotu	Gerarda, biskopa.	5 51	5 52		12 21

19. njeđzela po Swjatkach (18. po S. Trojicy). Scž.: Kwasna hořčina krala. Math. 22, 2—14.

26 Njeđz.	Justiny, martrarci.	5 53	5 50		1 45
27 Pōndželu	Damiana, martrarja.	54	47		3 6
28 Wutoru	Bjacřkawa, wšwoby.	56	45		4 24
29 Srjedu	Křičata, arcjandž. ☉	57	43		řřh. w.
30 Štwórtř	Hieronyma, měřkuřka.	5 58	5 41		5 50

Wopomnjenja hōdne dnų:

1. Zapocjatt hořitwy.
15. 17. a 18. řkwatember.
23. Džeń a mōc so runataj.
30. Kralowřta renta.

I. Ğermanři.

1. Njeřwacžidko (řřh.)
4. Žitawa (řřh.); Kinsport (řřh.)
6. Kinsport (řřh.); Žitawa (řřh. řřh.); Ğhocžebuz (řřh. řřh.); Ğrořenhain (řřh.)
7. Ğrořenhain (řřh.)
8. Wořbramecy (řřh. řřh.)
9. Muzakow (řřh. řřh.)
13. Wiřtopicy (řřh.); Džěje (řřh. řřh.)
20. Kamjeńc (řřh. řřh.); Wořtronc (řřh. řřh.); Ğřchbach (řřh. řřh.); Ğabin (řřh. řřh.)
21. Bart (řřh. řřh.)
22. Pōcžnica (řřh.)
23. Pōcžnica (řřh.)
- 27.—3. oktobra: Ğipřř (bētn. řřhž.)
27. Wiřtopicy (řřh.); Wořerecy (řřh. řřh. wořm); Štantsow (řřh. řřh. řřh.)
29. Wořlink (řřh.); Wjelecjin (řřh. řřh.)
30. Ğuřta (řřh. řřh.)

II. Měřacžkowe přřhemēńjenja.

- ☾ Přeńi bērt. 7. řsept. w nořh.
- ☉ Pōłny mēř. 15. řsept. popořdnju.
- ☾ Pōřř. bērt. 22. řsept. rano.
- ☉ Młody mēř. 29. řsept. popořdnju.

III. Mōjne wjedro.

Ğacž do 6 njeľubozne; 7. deřřčę; 8. mřōz; Ğacž do 14. řjenje; Ğacž do 17. deřřčęzōjte; Ğacž do 20. řjenje; 21.—25. deřřčęzōjte; na to Ğacž do řōńca řjenje, ale řřōdno.

IV. Ğřřkwinsřa přothřa.

5. Rano w 1/2 6 wotřhad pęcřiona z řřōřřtra Mar. Ğwēzdy do Ğrupři.
6. Wuzwolny džeń budysřinřtořho tařhanta Ğudwřfa. (1854.)
8. Přřhřřazany řřwřřth džeń. Pęcřiony do Rōžanta džeja.
12. Titularny řřwjedžeń řerbřřteje řřřřwje w Budysřinje a řermuřřa.
16. 17. a 18. pōřř řřhřř dnōw.
21. Šwřřth džeń.
26. W Dřęžđžanach řerbřřte pęcřowanjo.
29. Šwřřth džeń.

Oktober,

winowc (31 dnów).

		Stónczka		Měsaczka	
		řhadž. h. m.	řhow. h. m.	řh. a řh. h. m.	řh. a řh. h. m.
1 Pjatt	† Kemigia, biskopa.	6 0	5 39	6 2	
2 Sobotu	Othona, biskopa.	6 2	5 36	6 17	
20. njeđ. po Swjatkach (19. po S. Trojicy). Scj.: Ježus wuřtrowi kralikoweho řyna. Jan. 4, 46—53.					
3 Njeđz.	Rózarija ř. Marije.	6 3	5 34	6 35	
4 Póndželu	Franciřta z Afiffi.		5 32	7 0	
5 Wutoru	Placida, martrarja.		7 29	7 34	
6 Srjedu	Brunona, biskopa.		9 27	8 22	
7 Štwórtř	Marfa, banža. ☾		10 25	9 23	
8 Pjatt	† Birgity, wudowy.		12 23	10 35	
9 Sobotu	Dionyřia, biskopa.	6 13	5 21	11 54	
21. njeđ. po Swjatkach (20. po S. Trojicy). Scj.: Njeřmilny wotrocžl. Math. 18, 23—35.					
10 Njeđz.	Franciřta z Borgia.	6 15	5 19	řh.ran.	
11 Póndželu	Gerona, martrarja.		16 17	1 15	
12 Wutoru	Matřimiliana, biskopa.		18 14	2 37	
13 Srjedu	Ednarđa, krala.		20 12	4 0	
14 Štwórtř	Kalliřta, banža.		22 10	5 25	
15 Pjatt	† Thereřije, knježny. ☉		24 8	řt. m.	
16 Sobotu	Řawla, Lubniře.	6 25	5 5	5 29	
22. njeđ. po Swjatkach (21. po S. Trojicy). Scj.: Wo dańřim pjenježu. Math. 22, 15—21.					
17 Njeđz.	Řadwigi, wudowy.	6 27	5 3	5 56	
18 Póndželu	Řufasřa, řczenika.		28 2	6 34	
19 Wutoru	Pětra z Alfantara.		30 0	7 30	
20 Srjedu	Řana z Řanta, wuzu.		32 4 58	8 43	
21 Štwórtř	Wóřřhule, knjež. ☾		33 56	10 5	
22 Pjatt	† Severa, biskopa.		35 53	11 30	
23 Sobotu	Severina, biskopa.	6 37	4 51	řh.r.	
23. njeđ. po Swjatkach (22. po S. Trojicy). Scj.: Ježus wořiwu řairemu dźowku. Math. 9, 19—26.					
24 Njeđz.	Řafařa, arcjanđžela.	6 39	4 49	12 53	
25 Póndželu	Řhryřanta, martrarja.		41 47	2 11	
26 Wutoru	Řamańda, biskopa.		43 45	3 26	
27 Srjedu	Řlořencia, martrarja.		44 43	4 40	
28 Štwórtř	Řymana a Řudy, řap.		45 42	5 53	
29 Pjatt	† Eufeřije, knježny. ☉		47 40	řh.wj.	
30 Sobotu	Řheďdorit, měřřhnik.	6 49	4 38	4 40	
24. njeđ. po Swjatkach (23. po S. Trojicy). Scj.: Ježus řtaji wiořor na meryu. Math. 8, 23—27.					
31 Njeđz.	Řolfřanga, biskopa.	6 51	4 36	5 2	

I. Řermanki.

- 3.—10. Řipřt (mařa.)
4. Bernřtadt (řl. řl.); Ğuczina (řl. řl.); Řateř (řl.); Řowofalc (řl.); Šhěřařow (řl. řl.)
5. Ğróďt (řl.)
6. Řeřmacžibko (řl.)
- 10.—16. Řipřt (řtaceńjo.)
11. Biřkopicy (řl.); Řubij (řl. řl.); Řulow (řl. řl.)
12. Řubij (řl.); Wariřčę (řl. řl.); Řty Řomorow (řl. řl.)
18. Ğaliřřtrow (řl.); Wóřřport (řl.); Řinřport (řl.); Řyřhwald (řl. řl.); Řumburř (řl. řl.)
19. Řinřport (řl.)
25. Stare Ğrežďžany (řl.)
27. Řadeberg (řl.)
28. Řadeberg (řl.); Ğrřtrand (řl. řl.)
29. Ğrřtrand (řl.)
30. Řuland (řl. řl.)

II. Měřacžkowe piřheměńjenja.

- ☾ Přeni bęřt. 7. okt. popoďńju.
- ☉ Pořny mėř. 15. okt. rano.
- ☾ Pořl. bęřt. 21. okt. popoďńju.
- ☉ Měřody mėř. 29 okt. rano.

III. Řóžne wjeďro.

Ğač do 7. řjenje; potom pořhmurjene wjeďro; 14. řjenje; 15. mřohowojte; 17. mřóz; 18. łóřte mjeřzńjenje; 19.—21. čřopto; na to řač do 24. beřčę; potom řač do 27. pořhmurjene; 29. mřóžne a męřřkojte.

IV. Ğhřtwińřka prořřka.

2. Piřřipoďńju wotřhad proceřiona z Řhřóřčie do Řulowa.
3. W Řadworju řwjeďřen pořwječńjenja čhřtwje a řermuřřa. W Řulowje přeni wotpuřřt.
10. W Řulowje řermuřřa a druři wotpuřřt.
17. We Wotrowje řermuřřa.
21. Ğhřtwińřki řwjaty džen. W łłóřřtreje Řar. Ğwěźďže řermuřřa.
24. W Řhřóřčicah řermuřřa.
28. Šwjaty džen.

Wopomunjenja hódne duř:

1. Dawř za wopaleńřtu pořkabiřu. — 15. Pařřřonřři a řjemjeřniřři dawř.
29. Nařřpny džen 3. Řaj. krala Řberta (1873.).

November, nazymni (30 dnów).

Stóneczka Měsaczka

sthab. thow. th. a th. th. a th.
h. m. h. m. h. m. h. m.

1 Póndzjelu	Wšěch Swjatyech.	6 53	4 34		5 33
2 Wutoru	Wšěch thud. dusch.	55	32		6 15
3 Srjedu	Malachija, biskopa.	56	30		7 11
4 Štwórtek	Korle Boromejskoho.	6 58	28		8 19
5 Pjatk	† Zacharija, nan. s. Jana	7 0	27		9 35
6 Sobotu	Leonada, abta. ☾	7 1	4 26		10 51

25. njezjela po Swjatkach (23. po S. Trojicy). Scj.: Pjanka mjez dobrym smjenjom. Math. 13, 24—30.

7 Njedz.	Amaranta, martrarja.	7 3	4 24		th. ran.
8 Póndzjelu	Bohumera, biskopa.	5	22		12 10
9 Wutoru	Theodora, martrarja.	7	21		1 31
10 Srjedu	Trifona, martrarja.	8	19		2 53
11 Štwórtek	Měrczina, biskopa.	10	18		4 18
12 Pjatk	† Měrczina, bamža.	12	16		th. w.
13 Sobotu	Stanislawa Kostki, w. ☼	7 14	4 14		3 52

26. njezjela po Swjatkach (24. po S. Trojicy). Scj.: Žonopowe žorno. Math. 13, 31—35.

14 Njedz.	Livina, biskopa.	7 15	4 13		4 26
15 Póndzjelu	Herty, knj.; Leopolda.	16	12		5 16
16 Wutoru	Dhmara; Edmunda.	18	11		6 25
17 Srjedu	Frehorja Džiwyczinjer.	20	10		7 47
18 Štwórtek	Hesichia, martrarja.	22	8		9 15
19 Pjatk	† Hilžbjety, wudowy.	24	7		10 40
20 Sobotu	Feliksa z Balois. ☾	7 25	4 6		th. r.

27. a posl. njezjela po Swjatkach (25. po S. Trojicy). Scj.: Zapuščjenje Jeruzalema. Mat. 24, 15—35.

21 Njedz.	Alberta, biskopa.	7 27	4 4		12 1
22 Póndzjelu	Cecilije, knježny.	29	3		1 16
23 Wutoru	Klimanta, bamža.	30	2		2 29
24 Srjedu	Chryfogona, martrarja.	31	2		3 43
25 Štwórtek	Rhatyrny, knježny.	33	1		4 56
26 Pjatk	† Konrada, biskopa.	34	4 0		6 9
27 Sobotu	Nikasia, martrarja.	7 36	3 59		7 23

1. njezjela adventa. Scj.: Znamjenja pšed sudnym dnjom. Łuk. 21, 25—33.

28 Njedz.	Filumeny, knježny. ☼	7 38	3 58		th. m.
29 Póndzjelu	Gelasia, bamža.	39	57		4 13
30 Wutoru	Handrija, japosčtoła.	7 40	3 56		5 5

Wopomnjenja hódne dnj:

1. Kralowske dawki.
27. Stónčenje krasnych wjeselow.

I. Ğermanti.

2. Bart (st. lu.); Ğródt (st. st.)
3. Měswacjidko (st.); Nowe Dřeźbžantj (st. st.)
6. Budyšcin (st.)
8. Budyšcin (st. st.); Rychbach (st. st.)
9. Łaz (st. st.)
11. Pótcznica (st.)
12. Žty Komorow (st. st.)
13. Žitawa (st. st.); Rozbórk (st. st.); Žty Komorow (st.)
22. Wóspork (st. st.)

II. Měsaczkowe pšheměnjenja.

- ☾ Prěni bėrtik 6. nov. dopođnja.
- ☽ Połny mėjacž 13. nov. dopođnja.
- ☾ Poledni bėrtik 20. nov. na rano.
- ☼ Włoby mėjacž 28. nov. na rano.

III. Wóžne wjedro.

We započatku rjenje; 6. jere, wětikojte; na to desheč; 11.—16. suěh a desheč; 17.—19. rjenje; 20. wóžne, žyma; 23. jasne žyma; 24. mjehke wjedro; 28. jasne, mjerzjenje.

IV. Cyrkwinska prothka.

1. Pšifazany swjaty džen.
2. Cyrkwinski swjaty džen.
7. W Radworju a Kutowje dospołny wotpušt. W Měbjelcicach a Ždzeri (tež wokolo Budyšcina) termuscha.
11. Swjedžen Měbjelcjansteje wosady z přėdowanjom a nšchporom.
14. W Budyšcinje w tachantskej cyrkwi wopomnjenje poswjěčenja cyrkwe a termuscha.
21. W Kalbicach termuscha.
25. Swjedžen Kalbicjansteje wosady.
28. Započatł adventa. W Džezanach serbste bože služby.
30. Swjaty džen.

December, hodownik (31 dnów).

Stónczka Měsacžka
 fthabž. thow. wcb. gnamjo fth. a th.
 h. m. h. m. b. m.

1	Erjedu	Mariana, diakona.	7	42	3	56		6	9
2	Štwórtk	Bibiany, knježny.		44		55		7	20
3	Pjatk	† Franciska Štaverstoho.		45		54		8	36
4	Sobotu	Borbort knježny.	7	46	3	54		9	35

2. njedž. adventa. Ecj.: : Lowe poselstwo pola Žezusa. Matb. 11, 2-10.

5	Njedž.	Pětra Chryseologa.	7	48	3	53		11	10
6	Póndželu	Mikławšcha, biskp. ☾		49		53		th.ran.	
7	Wutoru	Ambrosia, biskopa.		50		53		12	28
8	Erjedu	N. podjeca s. Mar.		51		13		1	49
9	Štwórtk	Eutyhiana, bamža.		52		12		3	14
10	Pjatk	† Melchiada, bamža.		53		12		4	44
11	Sobotu	Damasa, bamža.	7	54	3	12		6	18

3. njedž. adventa. Ecj.: : Janowe swědženjo wo Žezusu. Jan. 1, 19-28.

12	Njedž.	Ammonarije, knjež. ☉	7	55	3	12		sth.w.	
13	Póndželu	Lucije, knježny.		56		12		3	59
14	Wutoru	Spiridiona, biskopa.		57		12		5	19
15	Erjedu	†* Chrystiany, služown.		58		12		6	49
16	Štwórtk	Eufebia Berceľstoho.	7	59		12		8	19
17	Pjatk	†* Lazara, biskopa.		8		0	12	9	43
18	Sobotu	†* Graciana, biskopa.	8	1	3	13		11	3

4. njedžela adventa. Ecj.: : Jan předuje pokutu. Lut. 3, 1-6.

19	Njedž.	Nemesia, martr. ☾	8	1	3	13		sth.ran.	
20	Póndželu	Filogonia, biskopa.		2		13		12	19
21	Wutoru	Domascha, japoscht.		3		14		1	32
22	Erjedu	Floriana, martrarja.		3		14		2	45
23	Štwórtk	Viktorije, knježny.		4		11		3	59
24	Pjatk	†* Delfina, biskopa.		4		11		5	12
25	Sobotu	B. dž. naroda Jěz.	8	4	3	16		6	15

Njedžela po Šodžoch. Ecj.: : Simeon a Jana wo Žezusu rycžitaj Lut. 2, 33-40.

26	Njedž.	Ščěpana, martr.	8	5	3	17		7	32
27	Póndželu	Jana, japoschtola. ☉		5		17		th. w.	
28	Wutoru	Njewinow. džěcžat.		5		18		4	0
29	Erjedu	Domascha, biskopa.		5	3	19		5	11
30	Štwórtk	Rajnera, biskopa.		5	4	0		6	26
31	Pjatk	† Sylweštra, bamža.	8	5	4	1		7	43

Wopominjenje šodne dnų:

- 15. 17. a 18. Kwatember.
- 24. Patoržica.
- 31. Kralowška renta.

I. Šermanki.

1. Njeswacžbło (stót.)
4. Budyščin (st.)
6. Džěže (st. st.)
8. Wulke Šdžary (st. st.); Eifenberg (st. st.)
14. Warschč (st.); Šródt (st.)
18. Wojerech (st. st.)
20. Kulow (st. st.); Muzatow (st. st.)

II. Měsacžkowe přcheměnenja.

- ☾ Přeni bértk 6. dec. na ranjo.
- ☉ Pokny měšacžk 12. dec. wječor.
- ☾ Posleđni bértk 19. decembra po-
pođnju.
- ☉ Młody měšacžk 17. decembra
wječor.

III. Mózne wjedro.

1. žyma; 2. sněh; 5.—10. sněh, młha a deščč; 12. jasne, žyma; 13. a 14. pohmurjene; 18. sucho; 19. mjěhke wje-
dro; 21. sněh; wot 22. žyma; 27. wětry;
na to jasno hač do fónca.

IV. Cyrkwinska prothla.

4. Cyrkwinski swjaty džěń.
6. Cyrkwinski swjaty džěń.
8. Pščitazany swjaty džěń. W Kulowje titularny swjedžen „swjateje Marijneho towarštwa knježnow“ z dospołnym wot-
puštkom za sobustawy.
- 16.—24. W Radworju wšchědnje po
Šutnjach „Nowena“ i čěsčzi maczerje
božje.
15. 17. a 18. póšt suchých dnów.
21. Swjaty džěń.
25. Pščitazany swjaty džěń.
26. Božohnowanjo žitow.
27. Swjaty džěń. Po přědowanju po-
žohnowanjo a wudžělenjo wina swja-
toho Jana.
28. Cyrkwinski swjaty džěń.

1. Štěstěliwost a 2. Štěstěliwost a 3. Štěstěliwost a 4. Štěstěliwost a 5. Štěstěliwost a 6. Štěstěliwost a 7. Štěstěliwost a 8. Štěstěliwost a 9. Štěstěliwost a 10. Štěstěliwost a 11. Štěstěliwost a 12. Štěstěliwost a 13. Štěstěliwost a 14. Štěstěliwost a 15. Štěstěliwost a 16. Štěstěliwost a 17. Štěstěliwost a 18. Štěstěliwost a 19. Štěstěliwost a 20. Štěstěliwost a 21. Štěstěliwost a 22. Štěstěliwost a 23. Štěstěliwost a 24. Štěstěliwost a 25. Štěstěliwost a 26. Štěstěliwost a 27. Štěstěliwost a 28. Štěstěliwost a 29. Štěstěliwost a 30. Štěstěliwost a 31. Štěstěliwost a

I. Czas bożich służbow we serbskiej Łuzicy.

	Czas pśchętupa bożich służbow.		Njedzele; s. dny.			Dźělławe dny.			
	za njedzele a swj. dny.	za dźělławe dny.	w zymje	w lěće	popoł- bny.	w zymje	na lěto.	w lěće	na zymu.
Budyščin	tačantsta	1. hapyła 1. oktobra	5 a 9		2	6 a 9	5 a 9	5 a 9	6 a 9
	serbska		9		½1				
Khróscjicy	1. njedź. po Zutrach 24. augusta.	?????	6 a 9	5 a 8	2	8	6	6	6
Njedzelezicy	po 1. meje po 29. septembra	?????	9	8	½2	½8	7; ½7	6	½7; 7
Kadwoř	1. meja njedź. po 29. septbr.	advent. jutry	9	8	2	½8	7	7	7
Kalbicy	jutry njedź. pśchb 21. septembra.	?????	6 a 9	5 a 8	2	½8; 8	7	½7	7
Špítal		1. meje 1. oktobra	9	9	2	8	½7	½7	8
Wotrow		?????	9	9	2	½8	7	½7	7
Marijna Hwězda			½7 a ½10		½2; ½3; 3		6 a 7 a ½9		
Kóžant	jutry, 14. septembra	?????	6 a 9	5 a 9	2	6 a ½8	6 a 7		6 a ½8
Zdjet	1. meja po 29. septembra.		9	8	½2				
Brunow			½10		4		½8		
Kulow		24 febr.; - jutry; njedź. po 4. sept. 1. njedź. nov.	5 a 8		2	6 a ½9	½6 a ½9	5 a 8	½6 a ½9

Přchisp.: W serbskej cyrkwi w Budyščinje na srjedach a pjatkach w posćeje w 7 rano. — W Kalbicach na pjatkach w posćeje w 6 a 7 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dospodnja we 8. — W Marijnej Hwězdy na sobotach rano we 6 a 7 a 8. — We Kóžencje na małych swjatyh dnach we 8, sobotu w 7 (w zymje ½8) a 8. — W Zdjeti su 12 króć na njedzelach a, kaž we Delnych Sulšecach, druhdy na dźělławych dnach boža mšca. We Lubiju 12 króć za lěto njedźelste bože služby.

II. Bože služby we němskej Łuzicy: Grunaw, Königshajn, Romh Leutersdorf, Reichenau, Scherachow, Seitendorf, Wostrowc, Žitawa, Marijny Dót.

III. Bože služby we sakskich herbskich krajach:

1) Stajne bože služby maja: Dreždžany (dwórka cyrkej, w pryncowym hrodze, Nowe Dreždžany, Friedrichst. Zbježiny wustaw.) 2) šulstkej špaki, Annaberg, Ewitawa, Rhenmicy, Freiberg, Hubertusburg, Lipsk, Mišano, Pirna, Plawno, Wechselburg. 2) Misijonste bože služby maja: Auerbach (2 króć), Bräunsdorf (8 kr.), Döbeln (3 kr.), Franenberg (2 kr.), Grimma (12 kr.), Großenhajn (6 kr.), Hajnich (2 kr.), Hehenel (8 kr.), Hohnstajn (8 kr.), Koltic (2 kr.), Leisnig (2 kr.), Marienberg (12 kr.), Mittweida (2 kr.), Pillnicy (cyte lězo), Reichenbach (2 kr.), Niesá (2 kr.), Rochsburg (něktry króć), Roswein (2 kr.) Schneberg (2 kr.), Schwarzenberg (4 kr.), Sonnenstein (6 kr.), Stollberg (2 kr.), Waldheim (12 kr.), Altenburg (12 króć).

Zapis duchownych.

(Wot okt. 1874.)

A. 3 budyšinjskeje diocesy.

Joho mikosz, najdoswjajnschi knjz Ludwil Forwert, biskop we Leontopolis, jap. witar w kralstwje sakskim, adm. eccl. w sakskej Dornej Łuzicy, tachant kapita swj. Pëtra w Budyšinje, assistent tróna Joho Swjatoszeje kamja atd. atd. rodź. w Drejdzjanach 29. augusta 1816, wuswjecz. 14. novembra 1839, wuzweleny za tachanta 6. sept. 1854, za biskopa swjeczony 24. sept. 1854.

1) W Budyšinje: a) we konsistoriu: f. Józef Hoffmann, can. cap. sen.; f. Jakub Kuczank, can. cap. cant.; b) we serbskej cyrkwi: f. Michal Hörnik, farar; f. Jurij Eusejanski, kaptan; c) we tachantskej cyrkwi: f. Józef Dienst, depokdn. předar; f. Józef Schönberner, katecheta (sobu za Łubij); d) na wučejnskich wustawach: f. Hermann Blumentritt, direktor seminara (mij. za Łubij); f. Pëtr Šchofka, direktor tach. wučernje.

2) w Brunowje: f. Wylem Kramer, kaptan.

3) w Grunawje: f. Jan Heidrich, farar.

4) w Khróšćicach: f. Jakub Barth, can. a farar; f. Jan Nowak, kaptan; f. Jakub Šchofka, kaptan.

5) w Königshainje: f. Pëtr Richter, farar; f. August Kubasch, kaptan.

6) w Marijnjej Hwězdze: f. Dr. Jan Chrysofom Eifelt, probst; f. Aleksander Šitšfel, kaptan; f. Tadej Natusch, kaptan; f. Malachias Stingl, kaptan.

7) w Marijnym Dole: f. Riward Rößler, probst; f. Dthmar Fischer, kaptan; f. Victor Senatschke, kaptan.

8) w Njebjelčicach: f. Miklawš Smoka, farar.

9) w Nowym Leutersdorfje: f. Ernst Kupky, farar.

10) Radworju: f. Jakub Nowak, farar; Handrij Duczman, kaptan a misionar za Zbjet.

11) w Kalbicach: f. Jakub Benšch, farar; f. Michal Róla, kaptan.

12) w Reichenawje: f. Pawoł Reime, farar.

13) w Róžence: f. Innocenc Jawork, administrator; f. Benedikt Čhejnowšky, kooperator.

14) w Špitalu: f. Jakub Werner, administrator.

15) w Seitendorfje: f. Karl Junge, can. a farar; f. Bruno Friebel, kaptan.

16) w Ščěrachowje: f. Jakub Žur, farar; f. Adolf Brendler, kaptan.

17) we Wostrowcu: f. Anton Müller, farar; f. Jan Hornig, kaptan; f. Augustin Wutike, kaptan.

18) we Wotrowje: f. Jakub Herrmann, farar.

19) w Žitawje: f. Franc Kral, farar.

Pschišp.: a) we Prahy w serbskim seminaru: f. Józef Pallmann, prašes; b) na wotpocjinku: f. Benno Kral.

B. 3 drejdzjanjskeje diocesy.

1) w Drejdzjanach kralowste dwórski duchownstwo: f. Józef Štěpanek, dwórski kaptan; f. Franc Bernert,

can., dwórski kaptan, prašes konsist.; f. Engelbert Seuf, dwórski kaptan kral. Marije; f. Ludwil Wahl, dwórski předar; f. Ludger Potthoff, dwórski předar. b) w Starých Drejdzjanach: f. Franc Stolle, can. a farar; f. Anton Dreßner, kaptan a direktor wučernje pschi „Quedbrunnen“; f. Jakub Buz, kaptan direktor progymnasia; f. Józef Weis, kaptan a rańšchi předar; f. Karl Maaz, kaptan a prašes; f. Anton Buz, kaptan a direktor hłowneje wučernje; f. Józef Müller, kaptan, katecheta a rańšchi předar; f. Emil Hoffmann, kaptan. c) w Nowych Drejdzjanach: f. Eduard Machaczek, farar. d) we Friedrichstadu: f. Hubert Titlbach farar. e) w Józefininy wustawje: f. Kaspar Brieden, kralowsti kaptan.

2) w Annabergu: f. Józef Plewka, administrator.

3) w Cwikawje: f. Karl Pëtr Will, farar.

4) w Khenicach: f. Jan Keipert, farar.

5) w Freibergu: f. Heinrich Salm, administrator.

6) w Hubertusburgu: f. Miklawš Wowczerť (Šchäfer), farar.

7) w Lipsku: f. Vincenc Schlegel, farar; f. Józef Fuhr, kaptan; f. Richard Halm, kaptan.

8) w Mišchnje: f. Józef Hillebrandt, administrator.

9) w Pirnje: f. Pëtr Kreczmer, farar.

10) w Plawnje: f. Oskar Manfroni, kooperator.

11) we Wewšelsburku: f. R. Stradtman, hrodowski kaptan.

Pschišp. Na wotpocjinku: f. Pëtr Noak, can.; f. August Arlt.

C. 3 wrótskatojskeje diocesy.

W Kulowje: f. Franc Schneider, farar a duchowny radzicjer; f. Jakub Wowczerť, kaptan; f. Pëtr Lipicz, kaptan; f. Heinrich Ledžbor, direktor.

Zapis katholicich wučernjow.

1) We serbskej Łuzicy: Budyšin (seminar, prašaranda, tachantska šula), Kulow, Khróšćicy, Marijna Hwězda, Njebjelčicy, Pisaný Dól (Schedthal), Radmoť, Kalbicy, Róžant, Špital, Škunow, Worlecy, Wotrow, Zbjet;

2) We němskej Łuzicy: Blumberg, Grunaw, Königshain, Marijny Dól, Nowy Leutersdorf, Reichenau, Rusdorf, Seitendorf, Ščěrachow, Šhönsfeld, Wostrowc, Žitawa;

3) We herbskich krajach: Annaberg, Cwikawa, Chemnic, Drejdzjan, (hłowna šula, Quedbrunnen, Friedrichstadt, Nowe Drejdzjan, Józefininy wustaw), Freiberg, Hubertusburg, Lipsk, Mišchno, Pirna;

4) We pruskej serbskej Łuzicy: Kulow, Kocjin, Němcy, Sulšchecy.

Widzi maczerwym rowje.

(Żiwjeński wobrazł z njedawnych časow.)

1.

D o m a.

Schëdrachecy mējachu we Brómnicach mału kłěžu, ze stómu kryptu. Zboła kłěži bęšce hródzicźka a bróznicźka we jednym twarjenicžu. Wokoło statola bęšce zahrodła z rjanymi sadowcami. Zboła zahrody bęžesche mała ręcźka a woda po bęthych lamuschlach wjesele pluskotasche. Rybicźki a rati mējachu tam swoju mokru hospodu. Dale rěki widzišch zelenu kucźku a małe pótko, kotrejž so na hórku pozbėhuje, z kotrejž mašch rjany napohlad na wjes a wokolnosć. Z hórki wjedže pucž do wšy, nimo Schëdrachec.

We hródziczy stejese cžorna kruwa, a ščëra toza tam žadoscžiwje mjatotasche. W turjenicu sychajstaj dvě kotoschcy, kotrejž do jstwy k jėdzi kłodžeschtaj a spody blida sródku zbėraschtaj. Za to tež swėru bėle jęsta njeseschtaj.

We jstwie hrajschtaj dvě dzęsczi swoje hry. Najmjenishe w kolebch ležo spotojnje swój wuzok comasche. Macž njebęšce doma, ale hotowasche monta na polu abó na njezach tramu. Nan Schëdrach kłodžesche na dzęko a zaskuži rjany pienjez. Tola męjesche dosć ze staroscžemi bėdzicž. Swojoho pola wjele njemęjesche. Toho dla bęšce žebi wot susoda polo wotnajat. Z wunoschkoim tutnych pótkow a ze swojej zaskužbu dyrbjesche małe hospodarstwo wudjeržecž a swójbu zežiwicž. To dosć cžęžy dzęšce. Lėto ma dokhi pył a wulki brjuh. Słuscha pał tež něšcto k tomu, prjedy hacž so pjećo ludžo wšchėbnje naslyča, byrnje mjėnishe mjenje trjebake. Na kłěžy bęšce něšcto doha, k tomu dawki, porjedženja na twarjenjach, kusł drašty: wšcho to wjele pienjez zpóžera, byrnje so bóle lutowalo. Schëdrach męjesche swój pschah a swoje brėmjo, a wón je ze stonanjom a sčorženjom njesesche. Z póckra wóćžtom wón susodne pola a kuki wobhladowasche, na swoje lėdym z pók wóćžtom pohladny. Tola njemęjesche žanu prawu wjesokoscž, dolež spotojnoscze njemęjesche. Węšce jomu, kaž hdyž wól nimo fóry slyna cžęžli wóž cžehnje: njemóže-li sebi horščęž slyna wutorhnyčž, tola ze žadoscžu ruje. Schëdrachowa stajna rycž bęšce: haj, hdyž byh so z tym abó tamnym męnjecž móht!

Schëdrachowa bęšce kšęscžansta žona a njesesche swoju kłudobu a kłorowatosć ze sčęrpnoscžu a tróšctowajše so z polėpschenjom we pschychodnym žiwjenju.

Tajki tróšct Schëdrachej do kłowy njedhasche: wón kchysche hižom na zemi to męcž, sčtož ludžo „žbožo“ mjenuja. Toho dla joho pschah bóle kłóćjesche. Hdyž bęšctaj Schëdrachec cžłowjelaj hiščęže samej, to sčępie dosć dzęšce. Ale nětto, hdyž Michalk a Šanta sobu k blidu sychacž a draštu torhacž pocžęschtaj, pocža tež Schëdrach spóznawacž, kał so swójb a žiw. Pomazli bėchu kłótte, cžęnte a z twarchoim cžęncicžko pomazane.

Michalk sebi bóržy pomhacž wjedžesche. We swojich roztorhanych kłolowcžlach a trundkatej koschcy bęžesche k tomu abó tamnomu burej, stupi so pschi jstwinych durjach do kucžka a cžatasche kał dohko, hacž jomu burowla truch kłėba njemotkra. Najbóle jón z twarchoim tołsto pomaza, druhdy tež z butru. Węšce-li pał wokoło wobjeda, došta Michalk sčklicžku jėdže. A Michalkkej to jara kłodžesche. Z darjenym kuskom bęžesche stóku po wšy dele, a bęšce-li nętajki sčtom wjchi pucžu — Michalk dyrbjesche na nim pobycž, byrnje sebi tam zasy něšcto trodkow nadrėk. Žadyn džiw, zo macž doma swarjesche, hdyž hólca nihdy dopłatač njemóžesche.

Šanka dyrbjesche sama pęstonjenjo wobstaracž, pschetož Michalk bęšce wostudky zabjeracž a wboha Šanka płatasche cžasto na joho njesmitne dumpanjo. Macieri na njoho sčoržicž sebi njewėrjesche; pschetož Michalk jej to kłėte doćž zasy z danju wupłaczi, sčtož bęšce po tajlich sčoržbach dostat.

Kał so kłote, bježstarostne cžasy minychu, sčulstke lėta pschińdzęchu a pschinjesęchu prócu a staroscž a wšch tamne njelube wėkti, kotrejž na njemėrných pachokłow we sčuti cžalaja. K wšchomu tomu pschida so cžasto kłód: pschetož doma bu kłėb pschecy cžęnscho kranj — a Michakowj žokł lėto a wjach žadasche. Byrnje tež tón abó tamny burstki sobuschulek jomu druhdy něšcto wot swojich wullich pomazłow wudžėlik, njepomhasche jomu to tola na druhi džen sobu. Po wobjednych wobližkach njemóžesche wjach bėhacž, dolež dyrbjesche žwonta sčulstko cžasa doma dzęlacž a sebi něšcto zaskužicž. Džęko Michalkkej jara wot rułow njeńdzęšce, dolež bėchu joho myšle pschecy nęhdže druhdy. Hdyž so nętal hodžesche, cžętny z pola, zalėže do ręcžki a kłwjesche rati a ryby. Najbóle sebi pschi tym tež draštu womacža a macž kchysche joho poschwilacž, ale nan to mobarasche, dolež ryby a rati radj jėdžesche.

Najmwjeselšchi bęšce Michalk, hdyž bu wot někoho žadany, zo by něšcto wobstaral abó nęhdže dobęžat:

pschetož za tajle posluženo mješeke wultu a dobru pomazku wěstu. Tak nuza tež swoje wolschewjeńti namata.

2.

Na dworje.

Schëdrachec swójba běšce po lëtach hišceje wo nělotre džëci pschibhła. R domjacomu džëku bëchu mjenšce dorostke. Michal, kiž bë dwaracze lët stary, dyrbjesce druhdže džëko a zaslužbu hladacz. To běšce wulte wuradžowanjo mjez Schëdrachec mandžel-skimaj, hđže byschtaj syna dałoj. Schëdrachowa chychce joho ł buram z jëdže dacž, a běšce wo tym hižon ze susodžimu porhčjala, pola kotrejež běšce sama lëta dołho derje skužika a tež pozdžišcho wšchelate dobroty doštawala. Schëdrach chychce druhi pucz hič. Michala buram z jëdže dacž, zdasce so jomu pschemato hycž, dolež mješeke hólce stanŋ a hewal na hłowu dyrjeny njeběšce. Burja pał schulerjeje mzdu dawacz njechadža: pschetož pól dnja syda wón w schuli a džëko tajtoho pachekka je z dobrej burstjej jëdžu na doscz zapłacžene. We Schëdrachowymaj woczomaj płacžesce pól nórta pjeniez wjach, dyžli chła polhrota burstoho khlëba. Toho dla wobzamkny, zo chce Michala do susodnych Prufec na knježi dwór na džëko skacz.

Wobšedžer knježoho dwora běšce prjedy něhdžëžkuli schofarik a khetrje pjeniez nalëžł. Tón dawasce radu džëczom džëko a ludžo joho dobroczimoscž wukhwaticž njemóžachu. Wón sam pał derje wjedžesce, cžoho dla wjele z džëczimi džëka a schto je joho móšchni najšpomoznišcho. Tam dha Michal po schuli na robotu kłodžesce a běšce z tymle pschemenjenjom jara społojom. Na robocze běšce lëpje, dyžli doma. Doma dyrbjesce z džëkom khwatacz, na dworje knježesce schwarny roboczanski spëch, z kotrymž sebi ničto schtodu sežinicž abó wopal stupicž njemóže. Tónle roboczanski spëch Michal bóržy zapšchimny a wobkhowa.

Doma macž swarjesce, hđhž běšce Michal nětajle worakawstwo sluczil. Roboczjenjo pał so tajkim wëcam smëjachu. To so Michalej dobro zdasce. Na robocze kšychesce žorth a trjški a klesti dorosčenyh a nastajesce wobej wuschy, zo tola žane słowëžto pschepasł njeby. Tak pschinoschomasce schulskim towaršcam kuski a nowinki, kiž za džëci njejsu. Pschi sebi tež na tajle wëcki myšlesce — a dołho njetrajesce, zo w schuli z nim pocža do zadu hič. R wultnjenju žhubi lósch, pschi mucženju běšce njeedžbnny, w chrtwi běšce rozpjerschenty: joho duch pschewywasce

pschi druhich wëcach. Čzasto bu wot muczerja pschekapnjeny, zo njemjedžesce, wo cžim běšce so rhyčalo. Na kšychesčanskej wuczbyje so jomu mjenje a mjenje spodobasce. Napšcheczo sobuschulerjam a schuletkam domolesce sebi wšchelate swobodnosce a pschihadžowachu wobstajnje stóržby na njoho. Prözdnoscžow a trjšlow běšce chtu kłopicu nawuknył. Pschëd łorcžmu chychce sebi woczji wukhladacz, hđhž bëchu tam rjeje. Rozdžerascce tam wuschy, kaž wëtrnilarjec wolschidko, zo by někajtu stradžëńku zapopadnył.

To bëchu prënje pľodny roboczanskocho džëka. Schëdrach na to njedžiwasce, jeno zo hólce sobotu horstku pjeniez domoj pschinjesce. Rđždy tydženi woblicžesce, kał wjele hólce schule dla schtoduje, dolež može jeno pól dnja na robocze hycž. Tele swoje myšle wón njetajesce, ale žiawnje doscz pschëd hólcom wospjetomasce, joho tež cžasto wot schule wotdžeržowasce. Michalej běšce to tež prawje; pschetož schulste kawlki joho dawno hižon cžischčachu. Žadosčiwje wón tydženje a dny „schulsteje roboty“ licžbowasce a njemóžesce docžakicž, zo by ze schule pschischol. Stónčnje smitasce jomu dawno woczakowany čas žkoteje swobody.

Tule žtotu swobodu zapocža Michal na Prufesčjan dworje wuziwacz, hđžëž běšce joho nan za wolacoho pschistajil. Schëdrach běšce tule skužbu wuzwolil, dolež běšce tam rjana mzda a so druhdy polhrota khlëba wuzbhkujje, schtož pola burow njeje. Žëčž drje tam dobre njeběšce, a sudobjo nic cžiste, ale nalëčž so móžesce, a to dosaha. Žacžinka tam tež wjele njeběšce, kšiba mucha abó někajti bruczł, kiž běšce so zabëžal a tal do cžasa wo žiwjenčžo pschischol. Ža to běšce pschi jëdži stajna zwada, swarjenjo a žwanjo: to běšce jim město žacžinka. We towaršimje dwórsteje cželebže domukny, schtož na robocze nawuknył njeběšce. Tak bu wón welacy z cžëkom a duschu a prócomasce so, swojimaj wókomaj podobny hycž. Myšlesce na to, na cžož wól myšli, a žadasce, za cžimž wól žada. W džële běšce pomaku, kaž wól, a we wobkhowanjanju z ludžimi běšce hišcžje bóle bodžaty a storkaty, dyžli wól. Tola jedyn rozdžël běšce: wól steji we wółarni kortej pschimwazany a lehnje so po mjeczëri ł wotpocžinkej. Wólach pał je swobodny pachol a wubëhnje sebi na wjes, cžëri z towaršchemi haru a njemostaji žanoho cžłowjeka na potoj; klecžo a njeschwarne žwanjo běšce joho mjeczornny pacžer. Wnjemdrjeny walt so bjez pacžëri do borkha a rano stawasce z bórčatej myšlu. Na njeđželach njebu

wjele we cyrkwi widżany. Radſcho zaběža sebi něhdźe kharthy hracj.

Macj njemóžesche hólca dopasčj. Schědrach mało za nim hladaſche. Džekawy džej běſche na džěle. Njebželu popoſdnju sedžesche w korcžnje, zo by sebi něſchto kroschlow z kharjami dobył. Tak ženje khwile njemějesche, za hólcom pohladacj. Pſchindžechu-li hdy nělajtje ſłóžbny na njoho, te z krotka wotpolaza, prajich: „haj, na kšudym so wſchitko widži.“ Ženo jena wěc jomu prawje do hłomy njehaſche: zo dyrbjesche so na dworje načinjena ſchłoda zaplacičj a wſchelake pozahyčja abó njeporjadnoſće so z pjenjezami khoſtachu. Tež Michalej bu tajkich wěcom dla wjacy kročj na mždžj wotčehnjene. Tak ma wſcho ſwój běhy a ſwój ſchěry boł, tež dwórſka ſlužba. Schědrach so tež za tym domaſa a tónle ſchěry boł dwórſteje ſlužby jomu ſhlnje do woczow bijesche. Z Michalom dyrbjesche so pſcheměnjenje ſtačj.

3.

Burſki khlěb.

Michal běſche dwě lěče na Prusječan dworje wolačy był a ſwoje džělo trochu nawuſnył. Druhe rucžne džělo drje wjele njerozemjesche, ale nan pſchiftajj joho we Prómniach k tamnomu burej, kotryž běſche sebi joho hižon hafo ſchulerja wzacj chcył. Michal dyrbjesche ſrěnkla čžiničj a Schědrach za njoho wſcho móžne lubjesche, zo by wjetychu mždu wutkóčžik. Myſleſche sebi: za burom je kóždy džělačej dobry doſčj. We wěſtych wěcach běſche Michal chty pachokł a za blidom móžesche ſwojoho runječja daloko a ſchěroko pytačj. Kžicu běſche sebi najwjetſchu kupik, kiž móžesche jeno w cplym mēječe wuſlědžicj. Trójcy pobhy z nej w ſchli w tymjamym čžaju, hdyž druzhy dwójcy. Wntru mazacj móžesche, kaž hdyž by butra tunja była, kaž bſto z gmejnſteje kuže: nož so jomu do butry hkubye zarčowasche, hačj wózne koło do tymjeniččja. Čžasčj mjaſa na njebželach so jomu mjez zubami žhubi, kaž hdyž rječaznikaj ſkibku khlěba do khlamy ſmytnjeſch. Schkleicu pima za ſobu wutrubicj móžesche, kaž lačžna kruwa. Špruje pſchi tajkej prócy bóle ſtonał, tola dale a wjacy do so tylaſche. Džiw běſche, zo so njepuſny. Žěčj a picj běſche Michalowa najwadžniſcha naležnoſčj a ſtaročj.

K džětu so pomaču čžampasche a bundasche so wot ranja hačj do wječjora, kaž je to hewal najbóle pola murjerjow a robocžanow waſchujo. Wotrocžł mējesche ſwoju lubu nuzu z nim; pſchetož Michal

běſche z hubu wſchudžom do přědka, ruch pał pſchi džěle čžim bóle kłacaſchaj. Na polu widžesčaj joho woczji kóždoho ptaciſta lečječj, ale na hryuł na pſchemóčženej roli so njedohładaſchaj. W bróžni cyph nižlo žěhaſche, zo sebi njeby njetrjebawſchi ſchłodu ſčžinił. Za blidom dyrbjesche hubu žtulečj, dolełj bur ſobu za blidom ſydasche. Čžim bóle pſchi džěle na jěžj moſtotaſche. Tež poſpyta bledženja zapocječj, kaž běſche je na robotach nawuſnył, ale wotrocžł jomu hubu tał derje zatyla, za to khwilu djeržesche. Na rjeje tež kłodžicj njemóžesche, dolełj běſche jomu macj to kručje zakazała a bur tomu tež zadžewacj wjedžesche.

Šdyž wſcho kołowokoło wobhladaſch, běſche Michal wjele jěł a mało džěkał a pſchi tym rjanu mždu brał. A tola so jomu pola bura njepodobasche a a njewoſta tam dlěje dylji lěto. Žoho myſle dale džěchu. Šchto budže so w Serbach drěčj, radſcho za Drežžžany počžahnu, — tał čžasto pſchi sebi prajesche. Štónčžnje to tež doma žiewi. Macj so chła ſtróži, hdyž hólcowe rycje zaſklyſcha. „Šchto dha so tebi džije, hkuhy hólče“ — wona zawoła; — „ſchto dha chesčy hiſchčeje wjacy hačj maſch? Žěčj maſch, mždu doſtawasch a z džětom so ſtóncomacj njetrjebasch. Šwjatał maſch w prawym čžasu a ničto tebi hroznoho ſkowčžka njepraji, jeno zo ſam rozoma wužiwasch. — Šchto dha móžesch sebi jeno wjacy žadacj? Njebžele a ſwjate dny so ſwječja, kaž so ſklyſcha, a ničto tebe wot božich ſlužbow njewotdžeržuje, — a druha čželebž je tam tež dobra a nitomu so klywda njecžini, a wot niſoho njeje žanoho pohórſchka ſklyhecčj. Mē, hólče, njewēm, ſchto je tebi do hłomy žajěko! Dži mi z tajkimi hkupoſčžemi. Wžmi žawdawł na nowe lěto!“

Michal pſchi tutych ſłowach kſchječžanſteje macjerje ſedžesche, kaž hdyž by jomu pamł hubu zapſchudł — njewjedžesche a njewěrjesche sebi ſkowčžka prajicj. Macj běſche wěnoſčj wuprajiła, zo na ſwěče nihdje lěpie njeje, hačj ſlužba we domje derje žmyſlenoho, kſchječžaniſtoho bura.

Michal so bóržy ze iſtwy wuſuny a Schědrachowa mēnesche, zo je wſcho žaſy do rjada ſtažene. Wona pſchihotowa wječej a po wječjeri ſpěwasche z džječžimi wječžorne pacjerje a wobſtara je do kóža. Wotonawſchi to, mējesche hiſchčeje wſchelake dróžne džěka wobſtaracj, zo džej njeby žbytki woſtajił za žajtra.

Schědrach po iſtwje teptaſche a požaſtawasche. Kaž by něſchto na wutrobje mē, z čžimž sebi tał prawje na ſwětko njewěri. Młórcžesche něſchto pſchi sebi a

wjerczeske so, njemjedzich, kak by swoju rycz zapoczal. Skonczi je so na posczen syny. Schedrachowa beske mjez tym svoje dzela dokonjala a syny so na khachlowu klawu, zo by trochu powotpocznyta, pryedy hacz k merej dzeske. Miska so basniczku bajo wokoło njeje schmoraske.

„Cziji tu koczku dele,“ zawola Schedrach. „Njedch myske koji. Ty by so pschech njei helczika. Ale, wesk ty scto? Najlepje by bylo, hdyz by Michal ze Drezdzany czahnył.“

„Nima dha w Serbach žaneje skuzby wja. y?“ woprascha so Schedrachowa.

„S, skuzbu wschal ma,“ wotmkowi Schedrach. „Ale skuzba we Serbach mjele njenjese a mjele nje-pomha. Za Drezdzanami je hinajscha mzda a holec tam tež nemski nawuknje.“

Schedrachowa: „Nemski czasa doscz nawuknje. A mzda pola naschich burow tež mała njeje.“

Schedrach: „Ale w Nemcach dawaja.“

Schedrachowa: „Za to pal tež wot czeledje wjach zadaja a so mjenje wo nju staraja. A ke mschi so tam tak malo khodzi.“

Schedrach: „Schtöz hce tam ke mschi hicz, može to czinicz. Wschal pola nas tež nifoho do cyrkwie nje-noscha, ale kózdy ma swoju swobodnu wolu a czini, kak sam zchce. Wjestscha mzda tam tola je. Pjera-hec Jurij je tež wóndanjo domoj pisal a njemóže wu-łhwalicz, kak rjenje so tam ma. Czoho dla njedyrbjal tež nasch Michal swoje zbožo ze Drezdzanami spytacz? Sctó wě, scto tam na njoho czaka. Doscz Serbow je, kiz su tam swoje zbožo namakali.“

Schedrachowa zrudnje wotmkowi: „Zbožo a zbožo je dwoja wěc. Doscz je tajkich, kiz su tam zbožo py-tali a so na czele a na duschi stazyli a hako prosherjo domoj pschischli. Sctó wě, scto móžemy na naschim Michale doczakač. Ně, njech radsho w Serbach wostanje.“

Tak so rozryczowanjo skonczy a Schedrachowa mē-njeske pschi sebi, zo je sebi jeje muž wěc tež lepje rozumylit. Ale tomu tak njebeske. Schedrach dzeske na zajtra k thscherjei, zo by holecj nowu kshinjnu mu-dzelač dak. Krawc dhyrbjeske pschinič a draštu schicz a platač. Schedrach tele wudawki z wjesolej nadziju czinjjeske, zo jomu Michal wscho to pozdzischo z wy-soteje mzdhy dzesacz krocž zash zaruna. Na karje do-wjeze hólcomu kshinjnu do Kamjenca, hdyž wóznikej pschewjeznyh pjenjezyh zaplaczi.

Michal doma swoje brēmjescho wjasaske. Macz da jomu bēth wofuschł sobu a dobra burowta, wot

lotrejež Michal czehnjeske, pschipołožti tomu wulku kobjelatu kofbasu. Macz ze shzjoithmaj woczjomaj Michala daloki kruč puczja pschewodzeske a da jomu poslednje wuczby a napominanja sobu na pucz: „Mój syno, njezabudž w cuzbje na swojoho Boha. Spěwaj kózdy džen ródnje svoje paczerje a khodž ródnje ke mschi. Ženje joho njewopuszcz, a tež wón tebe nje-wopuszczzi. Dželaj svoje dzeko derje a budž swojomu hospodarjei swérny. Za cuzym kublom nježadaj a zda-luj so zchych towarstwom. Glej, tež ja budu wschēdnje we swojich paczerjach na tebe spominacz a jandžela pēstona proshcz, zo by wón z twojim wjednikom wo-stak.“ Tak joho macz wuczjeske a Michal z placzithym hłosom wscho dobre ljubjeske.

Na czeledjinskich wikach bórzy skuzbu dósta a wje-zeske so z burom na kublo, hdyž do czródy njeznateje czeledje pschihntže. Michal bu bórzy z nimi znaty a pschiwukny lóhcy jich waschnju a czinjenu. Haj tudy, we wjelekhwalenym raju, beske hinajske žiwjenjo, hacz pola serbskich burow. Na dželamych dnjach drje beske tam hórje a wosebje zahe stawanjo so Michatej nje-spodobaske. Ale thdžen so minje a pschihntže njeđžela a z njei wchē zamjeselenja, lotrež Michalowu wutrobu wofschewjachu. Ke mschi ničto nifoho njehonjeske a Michal móžeske so dopołdnja do shyteje wole naležecz. Popołdnju so čas jara spěschnje miny. Towarstwa beske doscz a pjenjezy k tomu tež tak někal wot th-dženja k thdženju dosahachu. Pschetož Michal bjerjeske kózdu njeđželu swoju mzdu, nic, zo by něščto domoj póskat, ale zo by wschitto pscheczinil.

Za lēto so mjele roztorha, wosebje hdyž so nje-plata. A platač beske Michatej wobožna wěc. Wjele drašty kupowacz, beske jomu pjenjez schkoda. Za pól lēta beske khētrje wotedrjeny a na kóncu lēta hižon lapaty kažeske. Njeđželu mējeske nětajku lóhku dra-szcziczku, — do torczmy beske džē dobra doscz; — do cyrkwie žaneje njetrjebaske!!

Prēnje lēto njemza sebi khwile, domoj pohladacz, na druge lēto so haubomaske, hako lapak domoj hicz. W Serbach hischče tajkim lapakam najradsho z puczja džeja. To tež Michal wjeđžeske.

4.

We kralowstkej a knjejskej skuzbje.

Michal beske hotowy lapak a mjez podobnymi to-warščemi nic posledni. Starosče a thschnosče jomu to nječinjeske. Wschomu so z časom pschiwuknje. Wschal so tež trundlatomu pfej joho trundle spodobaja.

Alle Michala njeby spóznał, hdyž by sčtó stary znaty do joho wšy stupik a joho na džekamym dnju wohladal. Zajtoho wohladanja so Michal boječy njetrjebasche, pschetoz tehdy bėsche ze Serbow do Drezdžan a za Drezdžany hiščeje daloki pucž, a ludžo bóle doma wostawachu, dhyžli nětko, hdyž parowóz dalokofčeje we krótkim čzasu pscheběhuje.

Michal bėsche druhe lěto za Drezdžanami wustupil. We scěžowacym žadasche sebi joho kral do swojeje služby. Nic, hačo by kral nasčoho pachofka znał a so za nim torhał, ale krajny zaton žada, zo młodženc kralej a krajej we wojeřtkej službje služy, je-li k tomu křmany. Michalej wojeřstwo do rukow hladasche. Bu do pėschtow mubranj. Z bojosčju nastupi Michal czežki pucž, kotryž ze žłoteje swobodny wjedže do wostudloho porjada a najnadrobniščeje poskusnosčeje. Ewoju lapatu draštu pscheměni z rjanej draštu, kotruž kral dzerži. A to so jomu z cyłoho wojeřstwa hiščeje najlěpje spodobasche. Čžornomu, pėsčojtomu khlěbej pschuwutny po čzasu, hdyž bė hlėd wucžbu do rukow wzał. Pschetoz wot doma njemóžesche pschiběrkow hladačy a mzda bėsche krótka. Najěščy so njemóžesche, kaž bėsche to w Serbach ičto. W tajkej nuzy sebi Michal pomhačy wjedžesche: wón za druhich džekasche a wschelaku službu čžinjesche. Z tym sebi rjany pjenjez zaskuži, a tak so to zasy čžinjesche. Hdyž bėsche wuwutnył, mējesche so hiščeje lěpje. Najmjenje spoкоїesche joho kruty rjad a poskusnosčy; pschetoz Michal so psche žiwjenje rady wurčezowasche a zadžerasche. Bėsche to tež spytał, ale bėsche so jomu złė radžiko. Alečy a želicž mōžesche bóle, dhyžli stary křoproła a we druhich wěclach nitomu do zady njestupi. Šłowu mējesche pošuu tryšłow a bėsche pschecy wjesokly.

Tež wojeřska služba so z lětami miny. Zwončownje bėsche Michal dobył: wobrotnišči a spěšnišči we hibanju, wjedžesche so tak njescžy, zo we nim njeby burštoho khablu pytał. Na duschi bėsche lěto wot lěta wjacy schłodowal, ale to tak jara do woczow njepadasche.

Dočonjawschi wojeřstwo pytasche sebi zasy službu, tola nic buršlu. Za bėsche jomu czežka a wobczěžna. Knjejska služba bėsche Michalowa žadosčy. A ta dołho na so čžatačy njedasche. Tam mējesche wulku mzdu, dobre jěščy a lohke džęto. Bōržy bėsche tež khabščim wasčnjam pschuwutnył a hubu mējesche hewal dobru. Draštu dostawasche rjanu trefatu a kneřlatu. Žiwjenje bėsche wjesokle. Tak dobre čžasy njebėsche swoj

žiwjy džęni hiščeje mēł. Michal bėsche pschewědčęny, zo to wěčjnje tak pōndže.

Sčtož bėsche nan woczafowal, zo budže Michal pjenjezy domoj stacy, to so pschecy hiščeje dopjelnicž njechasche. Prjedy nicžo wšyche njemējesche, a nětko jomu tež nihdže desahacy njechasche, a to čžim mjenje, hdyž bėchu so jomu holčeje dawki pschimamafale. Bėsche pschi tym mjesele a bjez starosčeje žiwjy, kaž mčodny zacyac we džęčęlu.

Domoj so tež ženje pschihotowacy njemōžesche. Pucž bėsche jomu drohi a doma njemējesche nicžo za so hladačy, sferje woni wot njoho něščto woczafowachu. Domoj joho nicžo njercžehnjesche. Wacžy by so tola na kemsche napraschowala a nan za pjenjezami. Potom by mōhł njelube šłowa štyhčęčy a na křake woblicžy hladačy. Nadscho wosta w Drezdžanach.

W tutym čzasu dořta list, zo je macž na smjercž křora a zo čče joho pschėd smjercžy hiščeje rady wohladacy. Michal njemējesche wjele křwile a mēnjšche, zo tak nuzne njeje. Džęni wote dnja pucž wotštorfowasche, zo swoj wjesokly ččas pschetorhnyčy njetrjebał. Škōncžnje pschindže zasy list, kotryž jomu macžęrnju smjercžy žiewi a joho na pschewodžęnjo proščesche. Michal so jara štrōži a muroni něščto šylzow.

Nětko so wjacy wotwafowacy njemōžesche. Zebra najlěpšču a najpschijnšču draštu, kotruž mōžesche w Drezdžanach hromadu zwjescžy. Čchysche so w Serbach pošacy; wšchaf na drasčęje napisane njesteji, zo je poščžena. Kaž pōł zemjana wuhotowany so po noweji železnicy domoj pschijwjeze. Mējesche wulku brodu, tak zo joho nan lėdym spōzna. Ludžo jara na njoho hladaču a sebi schufotachu, zo jo Šchėdrachec Michal. Tōn to pytnywschi, so hiščeje bóle naduwawasche, njewopominajo, zo za macžęrnym kasčęžom dže.

A rowej jara blizto njėndžęsche a bojesche so tam křatnyčy, zo mōhł sebi rjanu draštu womazacy. Trochu popřala, hdyž pierščę na macžęrnju kasčę padasche, ale joho lohka myřl wjele šylzow njeczerpjesche. W čyrkwi pachofk njewjedžesche, kał by so wuřnył. Šłoro so zdasche, zo je zabyl, kał ma so we božim domje zadžeržęčy.

Pōhryebny wobjed jomu njescłodžesche a towarřstwo pschęčęlow so jomu njespodobasche. Michal zahe zasy do swojich lubch Drezdžan křwatasche. Tam so macžęrna smjercžy lohcy zabny. A sčtōž hewal žane pačęrje njespěwa, so tež za wotemrjetu macžy njemodli.

Na swoju ruku — zbožo kaj po horščicjach.

Služicj so čtowljelej woštudži, a na dobrých službach najspěšniščo. Čtowljel dobre dny znješć nje-može, ale žada hiščezje za lěpšćimi, a chce swój knjez być. Swój knjez być — to je rjana nadžija młodych ludži. Na swoju ruku być — je čjasto jara křaty kusť khlěba. Najbóle so ludžo na tole trochu pozdže dohladaja.

Tež nasch Michal chysche swój knjez być. Prěnja wěc, kiž k tomu stuscha, je žentwa. Mjez tym zo ma něščtožkuli swoju lubu nuzu, přjebý hacž njemještu wuslědži, kotraž so za njoho hodži a wo njoho rodži: njerjebasche Michal halle pytać, dokelž běšche sebi njewještu hižon psched dlějšćim časom zhladať a pschihotowať. Běšche to na napohlad schwarna holeczka. We Serbach rodžena, běšche młoda za Drežďžany a potom do Drežďžan pschisćhla a mješesche halo wuschifna kuchařka dobru zastužbu. Serbska drařta běšche jej dawno dobžeržala a w Drežďžanach sebi tajta holca njemože nomu serbsku drařtu schicž dać: po mōdže najrjenšcha němřta drařta so za nju stuscha. Škādle waschņjo so k tomu nawutnje — a we wuschńorowaněj pōpčy by zčežka Serbowku pytať. Serbski tež rady njepowjedasche. To so jej zdasche burřka rycž być, ž kotrejž sebi ničtō ani na hasu stupicž wěricž njesmē. Po časju so serbske rycženjo hacži, stōncznje so chle wořtaji.

Tajtule dha běšche sebi Michal zhladať. Kwas so we Drežďžanach wuhotowa a nan bu na njōn pscheproscheny. Starý Schědrach běšche wřhōn zasiepieny wot rjanosćow, kotrejž tam midžesche. Wobýblenjo běšche rjane a k tomu rjenje wudebjene a ze wřhelatej domjacej nadobu bohacžje wuhotowane. Wobjed běšche tež po joho hubje: wřhelate mjaja, kajtež wōn čas žiwjenja hiščezje wohladať njeběšche, a dwoje piwo, jene lěpsche hacž druge, a druge křtōščezjeuti, kajtež so pschi mēščezansćich hofějinach na blido stajaja. Schědrach prajesche pschi sebi, zo žadym zemjan to rjenšjo mēč njemože. Wōn wza pschewědženjo sobu domoj, zo je Michal dobru, t. r. bohatu žentwu scžinil. Wřchēm ludžom wo tutym zbožju powjedasche a pschistaji pschecy: „Haj wřchal, haj, mōj Michal njeje slepy.“

Prěnje tydženje młodocho mandželřtwa bēchu, kaj žwjetřcha druždje tež, jara škōdke. Nihdže njeběšche žana nuzja a žana starosć. Ž kať rjenje je, hdž ity swój knjez, tať Michal pschi sebi prajesche. Njekajesche

so, zo je tule krocjel scžinil a stuzbu wopuschćil, hdžej dyrbjesche tola druhim na wocjomaj wothladacž mōc, řchto chcežja. Nētko pať běšche sam swój knjez.

Michal a joho młoda žona sebi nētko žtote hrody twarjesćtaji. Kamjenje k tajkim hrodam so tunjo łamaja. Twar so spěšćnje dokonja, ale wřchēbnje so pschidawa a porjedža, zo by so we rjantym hrodžiku hiščezje rjenšćho bhdliko. Tajkřich žtothch hrodom je na wřach dosć, ale we mēřtach hiščezje wjele wjacų. Młodej mandželřtej mješesćtaji tajti žtoth hrōd tež bōrży natwarjeny.

Tola pschecy to tať hić njemože. Čtowljel chce jěšć, a řchtož chce jěšć, dyrbi džekacž a pjenježy zastužicž. To tež Michal chysche, jeno ničō czežte nic. Běšche wulli njepřcheczel mozlow a joho žōnch so tež mjehla ruczka najlěpje spodobasche. Wotnajesćtaji sebi hiščezje tajtu řřtwu, we kotrejž mōžesćtaji ze wřchelakimi drōbnymi a tunimi wēčkami witowacž. Dobyť drje na žanej wēch wulli njeběšche, ale za džēř so tola pschecy něščto nazbēra. A Michal mješesche pschi pschedawanju zbožo. Wřcho jomu džěšche, kaj sebi to žadasche. Šdžž běšche lēto nimo, běšche rjany pjenjež wuwitowať. K tomu zezrali jomu nowe zbožo: dobyčō we loterii: pječ stōw toleri na dobo. Telko pjenjež Michal hiščezje ženje hromadže mēť njeběšche. Wřyslesche sebi, zo je bohaty porno zemjanej.

Ale wjacų chysche mēč. Kaj to najbóle je, čtowljel ženje dosć nima, a pschecy nowe pscheczja a žabanja nastawaja. Tať so žiwjenjo we řtajnym łowjenju minje. Michal čžinjesche ž nowymi pjenježami wjetřche a pschez to tunřche łupomanja a mješesche za to pschi pschedawanju wjetřchi wunosć, a joho žamoženjo rojčesche. Po nanje, kotromuž na pschewodženjo hić khwile njemješesche, jomu tež mať herbstwo pschidapny. Wjele drje njeběšche, ale wřcho so sobu bjerje, řchtož žamoženjo powjetřhuje.

Ž tymle powjetřchenjom jomu spěšćnje dosć nježděšche. Michal pschi sebi myřlesche, hacž njeby nihdže nēłajti druhi puć nastupicž mōhł, kotryž by wjacų dobyta lubil. Tajki puć so stōncznje wuslědži a nastupi. Michal počja pjenježy wupožćowacž, najbóle na krotki čas a na wyřoku daň. To řterje njeje. Bōrży běšche wōn mjez ludžimi znaty, kotrymž druždje njepožćowachu. Wōla njoho mōžachu so we kōždym časju pjenježy dostacž, wjacų abo mjenje, kaj řchto trjebasche. Dobry wotćah dyrbjesche sebi kōždy lubicž dać, wřchal to druždje tež tunřćho njedōřta. Njemōžesche-li řchto we postajenym časju požćeny pje-

njez zapfacciz, mējesche Michal smilnu nutrobu, t. r. wón dasche so naprosheč a požečenk u na dalschi mēfac pschizwoli, ale njezaby pschi tym, za tule lubosč nēščto toleri kapitalej pschipsacž. Z tajtoho požečomanja rosčesche joho zamoženjo. Michal počja wulkocho muža čziničž. Rhodžesche we rjanej, wosobnej drascže a noschesche złote pieršesčenje a rječazki a mējesche pschecy wulku mōsčēn pjenjez pschi sebi. Doma wjele nješhdasche, ale po forczmach rhodžesche, dofelž mējesche wšchudžom znatych a pscheczelow, z kotrymiž dyrbjesche to abo tamne wujednacž a wurunacž. Žona wjele napschecžo tomu njemējesche, hdyž Michal pschecy wo rjanej zaskuzbje rječesche.

W tymle čzaju jomu sotra Hana pisasche a joho proschesche, zo by jej 100 toleri požečik, dofelž chychsche sebi pschi dobrej pschiležnosčzi nēščto pola pschitkupicž. Dofelž wjedžesche, zo so bratrej derje wjedže, wobroczi so z próstwu na njoho, a mēnjesche, zo mōže tež sotse pomhacž, hdyž cuzym ludžom požečuje. Ale bēsche so myšlifa. Michalowe wotmōwjenjo jara wobžarowasche, zo wón runje žanhy pjenjez doma nima a wupožečene njemōže domoj dostacž; čce=li wona hacž na pschichodne lēto čzafacž, potom snadž mōže jej pomhacž. Sotra jomu mērjesche, ale z tym sebi njemōžesche polo kupicž, dofelž dyrbjesche so tesame hnydom zapfaccizicž.

6.

Na wotebjerkach.

Zbožo drje rjenje kčesje, ale pschecčesje kčesje a ma radh jakowe kčenja. Na to drje jeli Michal ženje njemyšlesche, ale dyrbjesche to sam wohladacž a stēncžnje do toho wēricž.

Michalowa žona sthorje a pomaku, pomaku so smjerczi bližesche. Vekarjenjo ničžo njepomhasche. Wona žakosčesche a ptašasche, ale z tym so ničžo njeporjedzi, sterje wobschodži. Žonine žakosčenjo a slyžy Michala huēmachu, toho dla džesche jim z pucža. Prjedy bēsche mačo doma šydač, nēščto hiščesze mjenje. W forczmach blēje šydasche a rhodžesche pozdžišcho domoj. W forczmach bēsche wjeselšcho dylši doma.

Domjace pschēdawanjo tež wjach njeridžesche, taž prjedy. Žona bēsche za wšchēm hladala a wšcho wobstarača, nēščto dyrbjesche so wšchitko cuzym dowēricž, kotšiz najradšcho swojoho wužitka hladaja. Tač wšcho počja prēti hičž a lēto so njebēšesche minylo, zo Michal špōzna, za wjach prawje hičž njecha a zo pschecy mjenje kupcow l njomu pschitkhadža.

Michal njemōžesche docžafacž, zo by žona wu-

mrjela. Nadžjesche so, zo potom wšchitko zash lēpje pōndže. Žona wumrje a žarowanjo bēsche krotke, pschetož Michalej nowa žeritwa slynje we hłowje kchōdžesche. Ale nihdže so jomu prawje schlachčesčž nječasche, dofelž chychsche Michal jara z wysofa. Toho dla tež dotalne pschēdawanjo wostaji a rozpschēdawschi wšchitko položil so chle na wšowanjo z pjeniezami. Tola tež tudy bēsche jomu zbožo pschecčesčo. Dyrbjesche wšchelake stōržby wjesčž a te wjele pjenjez pschētrjebachu. W nēšotrych bankrotach złē sobu pobu. Wodnjo a w nočy so na schodowanja rudžesche. Wnutroba bēsche jomu z hōrtosčju napjelnjena. Račnosčž za pjeniezami pschi tym pschibjerasche. Wón pschi sebi rozmyšlesche, kač by schodu z wužitkom narunač. Wschelako wón myšlesche, ale ničžo prawe wumyšlicž njemōžesche. Tač žanoho mēra njemējesche. Vēščž jomu nješhodžesche a w nočy njemōžesche spacž. Njemērnhy duch joho krjudowasche.

We tajlich wobstjejenjach, hdyž chce čłowjek zbožo z mocu popadnyč, sam najlōže do pasli zatēze. Tač tež Michal. Bēsche so njedawno z mužom zeznač, kotryž joho bōržy tač na so sčzahny, zo jomu Michal wšchitko mērjesche. Po zdaczu bēsche bohathy, pschecčiznesche wjele a nješladasche na toler. Druhdy Michalej wo swojej fabricy powjedbasche, kotruž mējesche nēhdže na wšach. Njemōžesche dobytt wukhwalicž, kotryž z njeje wudobymasche. Michalej slyny w hubje hromadže bēžachu, hdyž tajke rječje stychesche. Žunu tež tač hromadže sedžo sebi powjedbaschtaj. Michal pschi sebi myšlesche: haj, hdyž byh nēščto tajke započecž mōhč, by mi dopomhane bylo. Bramas, tač tamny muž rēšasche, woprašča so joho, sčto tač zamyšlenny sedži. Michal jomu svoje myšle dowērnje žiewi.

„Haj.“ rjetny Bramas, „džeto čłowjekschej wjele njepomha. Šym tež nēhdy tač hšupny był a so drēč, ale njeczinju to wjach a njeje mi to trjeba.“

Michal wotmōwi: „Nēščto džekacž tola čłowjek dyrbi.“

Bramas napschecžo rjetny: „Wudra hłowa džekacž njetrjeba, ale živi so wot džeka druhich.“

Tač a z wjele druhimi stowami Michalej škōdku pomagžu mazasche. Michal njemōžesche docžafacž, zo mōhč ju požrjecž. Stōncžnje trochu strachocžiwje rjetny: „Ša byh svoje pjeniezny tež najradšcho na nēščto tajke wadžik.“

Bramas džesche: „To njeje na hracžli stajene, ale wēšty dobytt.“

Michal: „Ša to sčzinju.“

Bramas: „Haj, sterje a lèpje.“

Michał: „Sam to njemóžu. Dyrbju z nětim hromadže štupicž.“

Bramas: „To je mudrje. Z matym so zapocz- nje. Pozdžišho móžecže sam wštupicž.“

Michał: „Šdž; jeno bych wjedžak, z kim?“

Bramas: „Haj, to je cžežta wèc. Z kóždym so zaplečž njemóžecže; pšchetož swèt je wšchelti.“

Michał: „Mjez znatymy by so to lèpje cžiniko.“

Bramas: „Tak ja tež praju.“

Nastu krótká pšchewtawla w rycjach. Róždy do swojeje šchleńcy hladasche a swoje myśle plecjesche. Stónčnjne pocža Michał swoju šchleńcu pšchewtajowacž a rjelny z trochu njewěstym hłosom: „Myslu sebi, hdyž bychmój mój hromadže štupicž?“

Bramas wotmłowi: „Za po prawym nikožo nje- trjebam a bjeru radšho wšchón dobytł sam.“

Michał: „Za pał bych rjanj pjenjež ł tomu dał a potom by jo hišcže sylnišcho dželacž móhło.“

Bramas: „To je wèrno. To so štyšecž ka. Ale, kał wjele dha móžecže na to stajicž?“

Michał: „Šdž; wšcho hromadže zebjeru, móžu 5000 toleri zwjesč.“

Bramas: „Wjele wšchal to njeje a rady to nje- cžinju. Tola pšchewčelstwa dla njech moje dla.“

Zawdajštaj sebi rucy a pšchi bleschi wina bra- trowstwo pijeshtaj. Šakle pozdže so rozendžeshtaj. Michał bješche do pasli zalèž.

Michał swoje pjenjež hromadže honjesche a 1000 toleri sebi pšchipožžji. Z 5000 toleri bu hało sobu- wobsedžer fabriki zapisanj. Zbožo zasty nowe wotnohi cžerjesche, ł najmjensšomou, kaž sebi Michał to my- slešche. Mějesche drje wjele starosče a wobstaranja, ale šhto wo to, wšchal bješche nětko wosobny knjež. Ale prawa wjesołosč jomu tola do wutrobj njehasche. Nicžo jomu prawje njebješche. Zěšc njehasche štodžicž. Piwo joho njewoľšchewjesche, kaž hewal. Šhto dha so to nječžini? Bóržy so bolenja pšchinamlachu. Mi- chał je ledžbu njemějesche, mēnich, zo so to bóržy za- sty da. Ale so njeda. Michał móžesche so zapjeracž, kaž chcyšche, dyrbjesche so lehnyč a lētatłku pomoc pytacž. Bješche cžas pšchewčatak a łhorosč tał dalolo zehnal, zo bješche cžežte lētowanj. Dołhi cžas so mjez žiwjenjom a smjercžu wajesche. Stónčnjne cželne mocy dobychu. Pocža so porjedecž, ale pomaklu, jara pomaklu. Do wšchoho mēšchachu so starosče wo pje- njež, a to zadžeržowasche wotłhorjenjo. Šhorj dyrbi

mērmu mysl mēč a cžasne starosče wot so cžinycž. To je pól lēčarstwa.

Michał bu wobožny a njedótlmy. Nichtó jomu prawje štupicž njemóžesche. Toho nowy pšchewčel Bra- mas bješche joho pšchi zapoczatku łhorosče nělotry króč wopytal a žkote nadžije poslynal. Žunu pjenježne pišmo pšchinješe a Michał je dowèrnje podpisa, dolež so na swojoho pšchewčela cyle spusčjesche.

Wot toho cžaja so Bramas wjach pola njoho nje- poľaza. Michał sebi pšchi tym nicžo žte njemyslesche, ale zamłowjesche pšchewčela z nužnymy dželami. A tón mějesche nužne džeto: pjenjež žbèracž, dóh cžinicž a potom so na pucž do Ameriki podacž. Ale Michał wo tym nicžo nježhoni. Wjesesche so swojoho wot- łhorjenja.

Žunu łhodžesche we wjeselschich myšlach po istwe a chcyšche po wjele mēšacach zasty přeni króč na czer- stwy pomētr dóicž. Tu so do duri zatkapa a nje- znaty muž ł njomu zastupi. Bješche to žid Bereles. Michał so joho woprašča, šhto chce abo z cžim móže jomu poslužicž? Bereles mucžahny pišmo, poľaza je Michał a woprašča so, hacž móže za tš dny swoje pjenjež doštacž?

Michał mēnesche, zo drje je to nětajłi žmył, a zo wón nikomu nicžo dóžny njeje. Bereles poľaza na podpismo, hdyž Michałowe mjeno podpisanje stejesche. Michał hladasche do pišma a hladasche zasty, a cžitasche a cžitasche; pocža so jomu we woczomaj pišanicž — 1000 toleri — a za tš dny mēšachu so zapłacžicž.

Michał pocža na žida njemdricž a chcyšche joho ze istwy cžinycž. Cyle ponižnje wotmłowi žid Bereles: „D, luby knježe! nječžinje sebi žaneje próch, ja sam du. Ale, za tš dny zasty pšchindu. A wěšcže, luby knježe! potom nasadžesče pjenjež na blido, abo — wěšcže, hewal do mēnłowskoho jaštwa. Mějesče so rje- nje. Za tš dny zasty pšchindu, luby knježe!“ Žid woteridže.

Michał sriedž stwy stejesche, dołho tam stejesche, cžežte myšle myšlesche. Podpismo bješche ze swojej ruku pišak, to njemóžesche přecž. Pjenjež njemějesche dwa- cny džel doma. Płacžicž dyrbjesche — byrnje nje- wjedžak, hdy je sebi počžik. Myslesche a zasty my- flesche a zdasche so jomu, hało by pšched dlēšchim cžasom we swojej łhorosči nětajłe pišmo podpisał. Ale te to byč njemóže — tamne bješche pšchewčel Bramas pšchinješ a Bramas je sprawny muž a wysche toho pšchewčel. „Dyrbju ł njomu, njech wón mi radži a pomha.“ A Michał so syny do woja a jēdžesche wón

na fabricu, zo by z Dramasom poročal. Ale tam zanoho Dramasa njebēšče. Tón bēšče czejnht a fabrica bēšče pschēdōkžena. Michal Dramasa zakliwasche, ale z tym so ničzo njeporjedži.

Kaj pót morwy so Michal zash do woza shty a dasche so domoj mjesč. Džiwje myšle so jomu pschēz hłowu honjachu, jedna za drugej, zatraschna to hontwa. Wšcho so koł wokoto mjerčezsche — na dobo bu wšcho zmērom. Michal bēšče wot božeje ruczki zajaty we wožu na dno padnył. Z woza dyrbjachu joho do wobydlenja njesč a do koža pokozič. Po časju zash t sebi pschindže, ale proma rufa a noha bēšchtaj sprōstnjenej a zapowdžischtaj jomu swoju stuzbu. Prjedawscha thorosč bēšče so pschēz strōžele hōrscha wrōczila.

Na tšeczi dzei pschindže žid Pereles zash. Šhorj Michal njemōzesche na njoho njemdrič. Njebhy tež ničzo pomhato. Mējšchtaj dothe, dothe rozręczowanjo. Druhdy drje chysche so Michal we hnēwje z koža pozbēhnęč, ale cžeto zapowdžesche jomu stuzbu.

Ščto sebi chysche? pčacizč njemōzesche, a do jasntwa njehasche. Dyrbjesche so z dobrym zjednac. Chysche židej swōj podžel na fabricy wotstupicž a zbytny pienjēz wot njoho wupčacženy mēč. Žid njehasche ničzo wupčacizč, prajich, zo joho podžel wjele winojstosče nima, dofelž je fabrica pschēdōkžena a dōth tež na sobuwobsedzerja pada. Škōncznje so tał zjednaschtaj, zo Pereles Michalowy podžel bjerje, a z toho tež staršchi počeženj thyac toleri zapłaczi. Tał bēšče Michal dōth wotbył, ale tež cyke zamoženjo pschisadžił. Z prōzdnymaj rukomaj tu lezesche, thudichi dnžli hdy prjedy: pjchetož thudobje bēšchtaj so thorosč a bēdnosč pschidaloj. Žlote hrody bēchu rozpadate.

7.

Poslednja služba pschi macžernym rowje.

Michal dasche so do mējščjanstje hojerņje pschēwjesč a pschēbywasche tam dothe zrudne mēšach. Bu drje zash nēkał mulētowanj, ale na pravu ruku a nohu wosta bēdnik čas žiwjenja, a t tomu hiščezje proscheč. Rjane wobydlenjo pschemēni z podiščesnef istwicžku. Rjany domjach naporjad bu rozpschēdaty a z tym prjedawsche lēkowanjo zapłacžene. Nēščto wosta jomu t wobstaranju najnužniščeje cyroby: suchi khlēb a w seli wumalane zeinse kulti. A thčj jomu dosahacž njehasche. Škōb ze shtnej pjasčju do duri pjejesche a njepowokany t njomu zastupi. Škōb je njepšchēczel a pschi tym shtny muž. Jena drašta pō drugej dyrbjesche so pschēdacž a škōncznje w joho istwicžy

ničzo njebēšče, dnžli hoče sčēny. Bēšče pschischoč čas hłowu a tradanja, kotromuž bēšče Michal dawno wotwuknył a kajtiž čas žiwjenja we tajkej krutosčzi zeznał njebēšče.

Njerady, dofelž bjez nadžije, nastupi puč t swojim pschēczelam, najprjedy, zo by sebi nēščto počečik. Tola, ščto proščerjam počečuje? Michal tež ženje proščerjam počečowal njebēšče. Škōncznje dyrbjesche proščyč — ale to je jery, jery khlēb: jedyn joho znač njeha, drugi ma nēkajti porot pschihotowanj, tšeczi wusmēščenjo. Žrēdka hdy zashyscha słowčžo wobjarowanja a hiščezje rēdšcho wotewri so jomu nēkajta darniwa rufa.

Z tajkih pučow so wrōcziwšchi, Michal we dziawich žlobach njemdrjesche a zakliwasche swēt a sebye sa-moho. Ale z tym so tola naschycizč a swōj hōb stajicž njemōzesche. Shtna rufa boža bēšče joho pschimnyka, tamna shtna rufa, kotraž najshnišče duby zhibuje runja lahōdnym škomicžtam. Michal njehasche tule rufu widžecž, a njehasche so zhibowacž. Ale, cžataj jeno, to swōj čas traje. Ščtōž so njezhibuje, so žkama.

Žyma so ze spēščnef kroczelu bližesche a mrōž swoju šchēdžimu brodu pschēz wolna thlacž pocža. Do Michaloweje istwicžki wōn wodnjo a w noč hladasche. A Michal? hlej, tamle sedži za kachlemi, ale te su žymne kaž lōb, cženka je joho drašta, w žiwocze zathadža hōb. Žyma z nim tšchase. Šlej, tamle sedži zamjsheny, kaž spich. Pschēd joho woczomaj žlētujarjane cžajy — Michal hče je hrabnyč a dzeržecž, — ale su nimo a njewrōčja so wjach. Zatraschna pschitōmnošč joho wobdawa. Bēšče jomu, kaž hdyž by we puschijnje był, kaž sam kulti na chlym swēczje. Joho myšle daloko wokoto bēudžachu, pytajo mēštacžko, hdyž škōncžto z jasniščeje pruhu wōkšewja. Tu pocža na najdalschej kromje puschiny nēščto shtadžecž. Michal hladasche — bēšče to jednora wēzicžta. Wšysche stupasche wobraz. Nētko widži chrtwicžku. Michal hlada a hlada a myšli. Žda so jomu znata byč. Wōn myšli a so dopomnja. Haj, to je chrtwicžta we serbštej wjesch — a tamle twarjenja, tamna khlēžta — haj, to su Brōnnich, to je joho narodny dom. Wobraz so pschēch jasnišcho joho woczomaj pokazowasche. Metode lēta, lēta zbožownoho džēčatštwja cžehnjechu nimo joho woczow.

„D, hdy byč tam był, tam by so mi pomhato. Tam bychu so serbšte wutroby nade mnu smilitke.“ Takle Michal myšlesche a domowna wjesła so jomu ale a rjeišča zdasche. We wutrobje shtadžesche za-

czucho, kotrež hiščnje ženje měl njeběšče: žadosč za domom. Styšf joho zapopadny. Dołho ze sobu wozowasche. Gordy duch so zapierasche, ale zatraschna pschitomosč a hiščnje zutrashnišče wuhłady do pschichoda spowalachu poslednje rozpadanki prijedawščeje horbojče

„Nič, njewostanu tu wjach. Tudy sym cuzownik a ničto wo mnje njerodži. Kóždy za swojim džěkom a zajtuzbu hanja a sčtóz je jomu ni puczu, toho powali. Ničto joho njezwěhjuje, ničto joho kěžbu nima, kóždy ma jeno w myslach: dobywacž a wuziwacž. Do Serbow! Do Serbow, hđžej susod susodej pomha a žadyn proscheť bjez dara z domu hič njetrjeba. Do Serbow tču so wróćicž. Tam moje hubjenstwo pschestanje.“ Tak Michal wobzamkny, tak tež czinjěche. Ewoje naležnojče mēšesche bóržy zriadowane. Michal so na pucž do Serbow poda, z czeńkej móschnicžku, faž bēšče něhdy hato hólčjec za Drezdžany czahnył. Bēšče to częsti pucž — za khromoho, we zymnym, deschczojnym a sněhojnym czaju. Michal bēšče mješofny, hdyž joho ně aži wóz kusť pucza sobu wza. Žadosč za domom joho puhanjěsche. Dobre pół tydženja bēšče na puczu. Kať rjenje klinčzachu jomu žnyki serbisteje rycze, hdyž je we přěnej serbistej wšy slyšesche. Bēšče jomu, faž by hižon doma był.

Stónčnje psched wječžorom sčtwórtoho dnja stějesche na hórch, z kotrejež narodnu mjěstu widjesche. Zwony swjaty wječžor zwonjachu. Michal wza to hato dobre znamjo. Přěni krócž po dołhich lětach spěwasche modlitwu i czešči woczłowječženja Syna božoho. Snyžy so jomu po licomaj ronjachu.

Z bojojčju a ischepotanjom stupasche do wšy, bližesche so narodnomu domej. Zastupiwšchi do istwy postrowi a bu witanj. Ničto joho njepózna. Michal počza rycžecž, sotra Hana joho spózna a poda jomu ruku. Michal płatasche. Kazachu jomu, zo by so snył a sotra khwatasche, jomu něšto i jědži pschihotowacž. Kať jomu to słodžesche, a tola bēšče to jeno wječžet khudnyh, wjesnyh lubži. Pschetož Haniny muž njeběšče nižo bohatschi, dylži bēšče jeje nan był. Ženo jene wón wobšedžesche, sčtož wjach płaczi, dylži pjenjezy a kubka: spotojnosč a bohabojojčž. Tu namala Michal serbske wutrobny, kšesčjanske wutrobny. Čědym bēšče wón swoju zrudnu stawiznu wupowjedał, a w bojaznym woczłowowanju i zemi hładšče: poda jomu swať ruku, a rjekny: „Wiele mēstna drje w swojej khěžcy nimam, ale nělajfi kuczil za tebe so tež namala. Z mojim khlěbom so sobu nasycijich.“

Telko lutosče njeběšče Michal woczłowal. Zambwšchi dotalnu nuzu a bėdnosčž, zasy přěni krócž derje spasche. Na zajtra rano džěšče ze sotru do chrtwje a po božej mšchi na kerchow, macžerny róm wophtacž. Dołho, dołho tam Michal kčezesche. Z horčmi slyžami wotproschowasche macžeri wšchit'u zrudobu, kotruž bēšče jej hdy we žiwjenju načzinił. Potom stany a džěšče ze sotru po wšy do jeje domu. Rudžo zastawachu a hladachu, ale ničto we nim tamnoho schwižnoho pachōła njepózna, kotryž so něhdy pschi macžernym wotewrjenym romom nabuwasche.

Bóržy so powjesčž po wšy rozničje, zo je Sčědrachec Michal khromy a hato proscheť zasy domoj pschischof. Czinjěsche to mjele ryczi. Žedyn sudžesche tať, druhi hinať, stónčnje joho wšchitcy wobzarowachu. We wjesnej hromadze bu wuczinjene, zo Michalej nóčne stražnistwo pschepodadža. Ničto njeběšče wjeselschi, dylži Michal, zo ma nělajfi zaslužbu. Pschetož jěšč dostawasche we wšy porjadu, a i tomu mēšesche tež něšto mždy wuczinjene.

Hato wjesny strajnik khodžesche w nočy po wšy horje a dele a trubjesche hodžiny nóčnoho spanja. Žoho pucž džěšče nimo kerchowa. Tam Michal kóždy krócž pschi kerchownyh wrotach zasta, pollafny so, a mōdšče so psched macžernym romom pobožny Wótczenajch. Khrome koleno so jomu lépje zhibowasche, dylži něhdy pschi macžernym pohrjebje strowe. Tak džeržesche wón lěta dołho straž pschi macžernym rowje. Na stary džěn wón spózna, tať derje je bydlicž we serbskim wóčnym kraju a pschewwacž mjez swojimi pscheczelemi.

Nětko pať wón wotpočnje we serbskej zemi. Pschi jutrownyh wobthadach klatnu so sotšine džěči tež i joho rowej a spominaja na joho khudu duschu.

Wóh daj jomu a tebi wěczny wotpočjink!

Marija, wumožena thora.

(Wobrazk z misionstwa.)

We kraju China, we wotkrjesu Tsintu, njedaloko chrtwje we Talekiao, leži khuda, njeznata mjesta Siuon-kaong. Tam chinejschy zběžarjo dwanačje lět hato zapalerjo zahadžachu. Psched pschikhadom tutych bježbóžnikow rozčěťachu burja ze swojim zamoženjom a zawostajichu rubježnikam swoje prózdne wobhdenja, mēnich, zo budžejja so po wotthadze rubježnikow zasy do nich wróćicž mōc. Žich nadžija bu žebana. Ru- bježnich wubichu durje a bydłachu něšto nocow we wopuščženyh twarjenjach. Potom je zapalichu.

swjaty dzień dźěšche wona rano zahe do Taktiao a běšche tam přeja ze wšchěch wofolnych kšchesczanow. Postromiwšchi sotry pokazaju swoju modlitnu knihu a wuprosy sebi powuczenjo wo pišmich, kotrej njerozemješche. Potom wotnǎže do istwiczi a wutnjeshche je. Potom, hdyž běchu kšchesczenjo zhromadzeni, dźěšche do cyrkwie, wopyta kšchizomy pucz, a wopuščezji cyrkej halle po skonczenju božich službow. Potom dźěšche zasy do istwiczi a wutnjeshche k wilu. Pšched wotnǎženjom woprašča so sotry, hač we tydženju žadny mjenšchi swjedžen njebudže. Nječasche tež małe swoje dženje skomdžic, ale je we cyrkwi swjecicz. Dokonawšchi wšchitko, wróci so zasy do swojeje wješt.

Nětotre tydženje po swojej kšcheczeny a na započatku swojoho wotkhorjenja poča wona pšchi pomhilenju na dusche swojeju dźěšči hluboku zrudobu. We swojej pohanstkej swójby njeměješche nitoho, štož móh jeje wutrobnu botosč zapšchicč a wolóžicč. Toho dla swoju zrudobu tamnej knježnje dowěri, prajich: „Wěšch, zo mam dvě dźěšči, šilětnoho hólčjeca a jenolětnu hólčicu. Zena myšliczka mje nětko bjez pšchetačča tyšči: mojej dźěšči staj pohanaj. Šcho mam činić? Njebych jej móhla kšchicč dacz abo sama wukšchicč?“ Zele prašchenjo běšche čježke, dolež so na nje chle po maczernej žadosčji wotmłowicč njehodžeshche.

Knježna jej wotmłowi: „Prjedy hač móžetaj so dźěšči wukšchicč, dyrbich k tomu dowolnosč swojoho muža mčž. Hólčjec budže něhdy hłowa swójby a toho dla budže swojim prjedownitkam woprowadž a k ich čješči papjeru zapaleč a kajtez maja pohanjo hewal waschnja, čjuicč. Dyrnje joho štradžu wukšchiczka, njecžinišch joho tola kšchesczana. Dorosčeny budže wón pohan, kaž joho nan. — Hólčica wopuščezji něhdy dom a woženi so. Tola tu by twój muž sterje wukšchicč dowolit a ju pozdžišcho kšchesczanej woženik.“

Tale rada žonu změrowa. Šnydom šfuschowasche wona za zmyhlenjom swojoho muža w nastupanju hólčjeca: Muž jej to runje prječ zapowdži. Žona njeběšche hinašche wotmłowjenjo wozakowala, a tola tuto wšchě jeje myšle zastoji. — Potom rječeshche wo hólčich a naspomni, štož běšche jej knježna prajila. Muž njewjedžeshche šcho, ale nješlubi nicjo. Wón mēnjeshche, zo je dźěćo hišchje jara małe a zo je hišchje časa dosč; pozdžišchjo by so na to myšlicč móhlo.

Za nětotre dny wona zasy špyta a dósta, štož běšche wozakowadž móhla. Muž domoli kšcheczenju

hólčiki, pšchistaj pať tež, zo ženje dowolicč njebudže, zo by najštarschi ze swójby kšchesczan był.

Hólčka bu kšcheczena a dósta mjeno Marija, kotrej běšche tež macž we kšcheczeny dóstata.

Šny skoržeshche žona knježnje: „A, mój šny? dyrbju dha wšchu nadžiju žubicč? Njedyrbi dha mje wón do njebies scžehowadž smčž?“

Knježna wotmłowi: „Bóh je wšchohomócnj. Šdyž je tebi po swojej smilnosčji hnadu kšcheczeny dak, móže to runje tał lóhch tvojomu šnykej wudželicč. Wěra nam poruča, zo dyrbimy so pšchecy na božu smilnosč nadžijecč. Na tebi nětko je, wěčne zbožo tvojoho prěnjorodženoho wot Boha wuprosyč.“

Z tym so žona spokoji a pokoji pšchichod swojoho dźěšča do božeje ruti.

Róžde lěto pšchidže tam mišionar a wučeshche wěriwych kšcheczenstke słowa a prukowasche tyč, kotrychž běšche we prjedawšich lětach hačo kšcheczenitkow postajik, hač hišchje wjedža, sakrament zasy naroda na prawe waschnjo wudželicč. Zele prukowanjo sta so zjawnje we cyrkwi. Žona běšche tam tež pšchitomna była.

Dolež stajnje na wěčne myšlesche, pšchidže nje dželu k knježnje a prajeshche jej: „Šym w. džaka, kał mēšchnik waschnjo kšcheczenja wučeshche, ale nješym sebi wšchě joho rozestajenja we pomiatku šchowaka. Nady bych kšchicč nawuškla. Nječasch mi kšcheczenstke słowa prajicč a mi pokazadž, kał ma so woda na dźěščowu hłowu lečž?“

Knježna tule žadosč rady dopjelni. Po krótkim času wjedžeshche žona, kał so kšchicze. Knježna so ju na to woprašča, čžoho dla je chchla kšchicč nawuškyl?

Žona wotmłowi: „Bóh snadž mi hišchje wjach džěčji wobradži. Bychu-li strome byke, mój muž wěšče njedowoli, zo bychu so kšchicke. Bych-li pať je we smjertnym štrasche widžala, bych je štradžu wukšchicila. Bych chchla tróšcht mčž, zo bych jim tež žiwjenjo dusche dacz móhla, hdyž šym jim žiwjenjo čžela dała. Za sama chcu je do njebies pošlacč.“

Zeje pšchecza so dopjelnichu. We poslednich lětach dósta hišchje dvě dźěšči. Wot khorowateje maczerje poroženej běšchtaj sebi začož smjercze sobu na swět pšchijnestaj. Zene wumrje šydom mēšacow po narodže, druhe za tsi mējach do wěčnošče pšchidže. Wobej běšchtaj wot maczerje kšcheczeny. Macž jeno mačo šylzow za nimaj płatasche, dolež wjedžeshche, za staj zbožnej. Tež čjuješche, zo budže bóržy sama pšchi nimaj.

Zbóžna smjercz.

Jeje moč so dale a bóle zhubjowachu. Porédto móžesche stanječ. Poslednje tři měsacy psched smjerczju njeje tožo wjacy wopušcziła. Rnježny z Talekiao ju čžasto wopytowachu, modlachu so z njej, dopomnjachu ju na Rhyrtusowe čžerpjenje na kšhiju a napominachu ju k čžerpnoščji.

Pohanjo ze wšy džiwachu so na tychle wopozamach kšheščjansteje lubošče, kiž su póhanam njeznata wěc. Zjawnje sebi wo tym powjedachu: „Kač so kšheščjenje mjez sobu lubuja! Woni khoru žonu bóle wopytuja, hačž jeje pscheczlijo, Psched něščto létami ju hiščče njeznajachu. Wot čžasa, hdyž je jich wěru pschijala, na pschemo k njej kłodža, zo bychu ju w jeje čžerpjenjach tróščtowali.“ Tak sebi póhanjo powjedachu.

Sunu počza jeje muž so horkostnje na kšheščjanstwo hórščič, dolečž swoju njespokojnošč wjacy wobtnječič njemóžesche. Wěšče so jomu wostudžiko, na khoru tožo swojeje žony hladáč. Toho dla počza njerozomnje jeje wěru hanicz: „Ščto dha tebi tale wěra pómhja? Čžoho dla měko so kšheščjanstwo pschijecz, hdyž dyrbi čžłowjek psched smjerczju tři čhte měsacy na swojim tožu bolosče čžerpječ, kotrež ničto stajicz njemóže? Ščto je tebi kšheščjanska wěra hdy pomhala? Pječ lét to je, zo sy kšheščjanstwo we swojej khorosčji pschijala, ale wotkhorjeka njejšy. Wot tohole čžasa sy pschecy khorowata, a wšče twoje modlenjo tebi tež najmjensche wolóženjo pschinjesto njeje. Wščednje so modlišč a ščto mašč z toho? Ty ženje wjacy nještanjšč.“

Z tymile słowami muž tomoru wopušczi. Wodnjo pschindže wón zaszy. Zdašče pač so, zo so swojich njerozomnych ryczow čžim bóle hańbuje, dolečž prjedy pschecz čhte pječ lét žane hrozne słowo napscheczjo jeje wěrije wuprajit njeběšče. Žona sebi myšlesche, zo je čas, zo jomu něotre wuswětlenja da. Toho dla prajesche: „Wěra njeje k tomu, zo by bolosče čžěla zahožika. Kšheščjan, kotryž tudy čžerpi, njeje tač wobžarujomny, kaž ty měnišč. Wščitcy kšheščjenje su hrěščnikojo. Wščednje hrěščimny. Swoje hrěchi pač dyrbitny započuczicz, prjedy hačž móžemy do njejes pschicž. Ščtož swoje hrěchi na zemi pschecz čžerpjenja a počuczenjo zaruna, pschindže hnydom po smjerczi k widženju Boha. Ščtož pač na zemi ničžo čžerpječ nima a počutu njeczini, budže dołhi čas za swoje

hrěchi we pčómjenjach čžisčja čžerpječ dyrbjecz. Šy kšhščač, kač su mje knježny z Talekiao k čžerpnoščji a počutnoščji napominali. To su čžiniki, dolečž w,edža, zo mi čžerpjenja, kotrež čžerpnje znjesu, po smjerczi spěščniščho njebiesa wotewrja. Toho dla na swoju khorosčž njesloržu, ale bjeru ju k započuczenju swojich hrěchow čžerpnje na so.“

Muž jej na to wotmłowi: „Daj tač! Toła ja, kiž kšheščjan njejšyn, njemóžach to zhubáč.“

Tač běšče zaszy mēr w domje a wot tohole dnja nještyšesche so z mužowoho hortja žadyn poswar wjacy. Tež dyrbjesche dospočnošč swojeje žony čžeschowáč.

Wěšče to 5. septembra 1872, hdyž misionar P. Palatre pschecz Talekiao pučžowasche. Žona běšče słabijcha, dhyžli hdy prjedy a čžujesche, zo so jej smjercž bliži. Žadasche sebi poslednje wolijowanjo. Pischiwjezechu ju 6. septembra na čžotnje do cyrkwie. Tam mona božu mišču kšheschesche, a došta swj. woprawjenje a poslednje wolijowanjo.

Bjez stracha čžakasche nětko na smjercž. Toła njeběšče jeje wjesočoč hiščče dospočna. To wona knježnje žieni, prajicy: „Čžuju, zo mnu na smjercž dže. Džatuju so Rnjezeji za hnadu kšchječny. Wot njoho woczatuju miščoč, zo mje do swojoho raja wozmje. Žena wěc mi njespokoj čžini. Ščto budže po mojej smjerczi z mojoho džěščja? Kšchčene je. Toła mjez pohanskej swóžbu nima žane wuhłady na zbóžnošč. Budu-li ja morwa, budžejja ju do póhanskeje swóžby slubicž. Potom zahinje a bjez porołow swědomja wopušczi wěru, kotruž we swojej mafosčji jeznačž njemóžesche. Ščto ma so tu čžinicz?“

Rnježna jej wotmłowi: „Njestaraj so. To njeje tač čžěžko, kaž měnišč. Šym hižom něotre džěčžo w tychsamnych wobštejnosčjach widžala. Ža slubju, zo je pola kšheščjansteje swóžby zastaram. Želi twój muž do toho zwoli, je wumožene.“

Žele slubjenje khoru jara zwjeseli. Rnježna wěc hnydom do rukow wza a naryčja kšheščjanstoho zastojnika we Talekiao, zo by holecžtu hako swoje džěčžo pschijal. Potom džěšče k nanaj, kiž Tany-kien-lue rělasche, a wudoby pschecz swoje słowa, zo wón wismo podpisa, we kotrymž běšče postajene, zo ma holecžka, hdyž budže wosom lét stara, k knježnam do ščule kłodžicž a tam modlitwy a knigi kšheščjanow wučnyč; tež smě ju jeje zastarach nan do kšheščjansteje swóžby wudáč.

Khora žona widžesche wščitke swoje pschecja do-

pełnjenje. Z wjesolej wutrobu prajesche: „Anjeze, nětko daj mi w pokoju wusnyč.“

Tamny misionar pschindze 18. septembra po północy zash do Talekiao, zo by jenej thorej poslednje bože wolijowanjo wudželik. Na thoru macz pał bėsche pozabyl. Po božej mschi so na nju dospomni, njewjedzicy, hačz je žywa abó mrowa. Woprascha so, kat so jej wjedze. Prajachu, zo móže lědym hišcze dwał abó tři dny žywa wostacž, a zo niczo wjaczy wuzimacž njemóže, tola ma dobry rozom a zwjeseluje pschez swoju sčeztponosčz a dowěru na Boha wschitlich, kofisz ju wopytuja. Měschnil njemóžesche ju woprawjecž, tola chychsche jej hišcze nělotre tróschtna słowa prajicž a smieriny wotpustł wudželikč.

Pschewodžany wot zastojnika, kotryž bėsche džowcziczkta hało swoju pschijał, poda so měschnil w czołnje do wjesli. Anježny džechu pėschi a bėchu pjeć minutow prjedy pola thoreje, zo bychu jej pschithad měschnila wozjewike. Bėsche w džewjecž hodžinach dospodnja, hdyž měschnil do wjesli pschindze. Psched thėžu stejeschewa wulka cžrōda wčipnych ludži a chła wjes bėsche so zhromadžika, zo bychu Europjana wohladali. Tola njebėsche žane njepschistojne słowo styšchecž, ale wschiticy so pschistojnje zadžerzachu.

Włeschnil do thėže stupi a džėsche do komory, kotraž so bōrzy z wčipnyymi napjelni. Rōždy chychsche pschihladowacž a pschipoščuchowacž. Dolež chychsche žoninu spowjedž styšchecž, njemóžesche tyčle ludži pschitym trjebacž. Kazasche jim, zo bychu do pobocznje jstwy woteschli. Dosčz zwōlnje to scžinichu. Hdyž bėsche měschnil swoju službu dokonjał, dohlat a so na tři žōnsle hłowy wysche ložnoho zawėschla. Bėchu to tři pōhanste žony, liž bėchu so na wohnišchcžo stupile, zo bychu spowjedanjo styšchale. Tola jim jich wčipnosčz wjele pomhala njeje, dolež bėsche hłōs thoreje tał staby byl, zo móžesche jōn měschnil lědym zroze micž. Pōhanscy Chinesojo su wčipny lud a nakožuja wihė mōžne srėdli, zo bychu zhonili, sčto so we spowjedži praji. Storo wschiticy misionarojo na to stōrža.

Po swojej poslednjeje spowjedži bėsche žona hišcze sčėščz dnōw žywa. Włėz bojōsčze widžeschewa smjercz so bližicž. Pschecy Boha wo wōdacžo hrėchow proscheschewa. Pichi jeje ložu ryczachu wo pschithotowanjach t jeje pohrjebej, wo płacžiznje kaschcža a kajtu draštu budžejaju t pohrjebej wobletacž. Kthora wscho styšcheschewa a chychsche sama na to wotmłowjecž.

Powōla swojoho muža a pschithodnu macz, zo by jtmaj swoju poslednju wolu wozjewika. „Za wumrju

storo, ale njecham, zo by so po mojej smjerczi kaschcž kupil. Sčto pomha, hdyž so hubjene cžėlo, liž budže žratwa walow, do kaschcža zamknje, liž hromadu pjeněz płaczi? Njech tyschert pschindze a mje do sčtyrjoch wschėdnych destlow položzi. Drasty žaneje njecham; toho dla žaneje njelupucze. Zahrjebajecze mje we tej draščez, w kotrrij hewal thodžu. Cžėlo je we božimaj woczomaj jara mało. Cžoho dla dyrbjeli so za nje tał jara staracž? Sčtož wam naporucznju, je moja duscha. Čhu z kschescžanstimi wobryadami (waschnjemi) hrjebana byčz. Njezapalecze za mnje žanu draštu a žanu slėbornu papjeru. To je pōhanste a pschiwėrne waschnjo. Kschescženjo to hidža. Proschcze knježny we Talekiao, zo bychu smjertne modlitwy za moju duschu spėwale. Sedmy džėn po mojej smjerczi kupcze we Tsinspu dwė czerwjeneje swėczcy a cyrobu. Potom džicze do Talekiao a pscheproschcze knježny z nowa t sebi, zo bychu tudy smjertne modlitwy spėwale. Potom pschihotujcze jim po kschescžanskim waschnju hoiczinu a t džatej za jich lubosčz dajcze jim něčto pjeněz.“

Muž a pschithodna macz slubischtał, zo čcetaj jeje wolu swėrnje dopjelnicž. W tutej wėcy žmėrowana, woczatowasche swoju poslednju hodžintu w pokoju sprawnych, kotrymž je wumrjecž dobytł.

W nocy wot 25. hačz do 26. septembra thora cžujeschewa, zo ma hišcze nělotre hodžiny cžasa hačz t smjerczi. Proscheschewa muža, zo by do Talekiao sčof a knježny prosyl, zo bychu pschischke a za nju modlitwy mrėjacych spėwale. Bėsche w poknočy. Muž rjelny: „Nimamy žanoho cžōlma a w tymle cžasu njemožu sebi nihdže žadny pozcžicž. Me hnydom na ranjo čhu po knježny hici.“

„Derje,“ wotmłowi thora, „tola so mi zda, zo psched jich pschithadom wumrju.“

Nėtko wobroczi so t swojej pschithodneje maczeri, t swojomu muzej a nělotrym druhim wosobam, liž pschi jeje ložn stejachu a rjelny jim: „Wopōlazajcze mi poslednju službu. Styž so dohladacze, zo ja wjaczy ryczecž njemōžu, prajecze cžas wot cžasa wōtse modlitwu: „Žazo, Mōlia, kieu ngu! (Žėzus, Marija, stej taj pschi mni).“ Z tym mi dowėru na Žėzusa a Mariju zaschcžepicze. Prajecze nětko modlitwu, zo bych wjedžata, hačz macze ju derje w pomjatku.“

Woni spytachu, ale prajachu słowa chle wopal. „Ach,“ rjelny thora, tał to njeje. Prajczze: „Žazo, Mōlia, kieu ngu! — Tola, mi dosaha, jeno zo słowje „Žazo, Mōlia“ t trōschtej swojeje dusche styšchu.“

To bē jeje poslebnja rječ. Nělotry króč hišćeje z hubomaj hibny, ert pał njemóžešće žanoho słowa wjach wuprajicž. Seje pschitobna macž, jeje muž a druge wosoby, kiž bēchu vschi jeje tožu, džeržachu za swoju winowatosč, naspomnjenju modlitwu tak derje hačž možno wuproječž. Tak pohanjo kšesćjancy derje wurječž pomhachu.

Smjercž pschińdže bjez bolosčeje a styšnosčeje. Rano w schtyrjoch hodžinach wona we Rnježu wusny. Poslednje dychnjenje bēšće tak slabe, zo woni nělotre wofamitnjenje njewjedžachu, hačž je živa abó wumrjela. Bēšće 31 lēt stara.

Bohrjeb bēšće kšesćjanski, taž bēšće sebi žadafa. Žadyn pohanški pschiwert njebu do njoho plicženy. Tesame ranjo hišćeje pscheprošy muž knježny, zo bychu pschi cžele žony smjertne modlitwy spěwale. Wone pschińdžachu do wješt. Šdyž bēchu modlitwy wuspěspěwale a cželo ze swjeczency wodu wotrjepile, hoto wachy so zash na wotendjenje. Tu pschistupi muž k nim, w rucy džeržich rōžowc a kšičiž zemrjeteje, a rjekny: „Teje wēch kšusčeschtaj njewbohej. Za kšesćjancan nješym a tola njechał so ženje wot njeju dželicž. Budžetaj mje dopomnjecž na žonu, kotraž bēšće tak dobra a pōcžywa.“

Šchtōž do jstwy pohanškoho bura zastupi, widži tam na komornej scženje rōžowc a kšičiž wisacž. Šdyž so joho prajšćja, šhto ma to na sebi, pomjeda jim muž z wjesotolšču wo rjanych pocžinkach teje, kotrejž su kšusčale a tak je wona tutej wēch hačo kšesćjancanta pobožnje trjebaka.

Hišćeje jena žadosč zemrjeteje mēšesče so dopjelnicž. Sedmy džet pschińdžachu knježny z Talekiao zash, zo bychu so pschi kasčecju modlike, kiž mēšesče so nětko zemi pschepodacž. Pschi zastupjenju do domu wopominachu z wjesotolšču pōcžiwosčeje, z kotrymž je njeboha swēžika. Bohu so djałowachy, zo je jej tak rjanu a zbdōžnu smjercž popšchał.

Komu su wšće wēry prawe?

Na pōsče so wjeseschtaj duchowny a pucžowachy mudracž. Tōn mēšesče: „Mi su wšćitte wēry prawe. Sam pał nimam žaneje wēry. Š tomu cžasa a lšćta nimam.“

Duchowny jomu wotmłowi: „Tohole mēnjenja su tu hišćeje tjo družy!“

Mudracž: „Šchtō? njeje tu tola ničtō hačž mōj a pohoncž.“

Duchowny: „Njezabudžče na tsi konje, kiž wōz cžahnu: tym su tež wšćitte wēry prawe.“

Slepy prošćer.

Po mēšće kšodžesče slepy prošćer. Pschčł joho wotoko wodžesče. Nětajki dundał kšesče sebi žort z nim scžinicž a pscherežny powjaz, na kotryž bēšće pschčł zwjazany. Bēdym to slepy prošćer phtny, wotewri wocži, hrabny dundafa a pschepra joho ze swojim kijom. Potom zwjaza pschčła, zawrje wocži a džesče dale hačo slepy prošćer. I. S.

Wuwzacža su wšćudžom.

Liberalny cžłowjecž scžowlasče na katholicu: „Tōn Kulman, kiž je na Wismarka kšelit, bēšće tež katholic, tajki ultramontanski (zahorjanski), tōn njełnicžomnit.“

Katholic jomu wotmłowi: „To dale ničō na sebi nima. Wuwzacža su wšćudžom: wšćał so mjez wami liberalnymi tež druhdy cžestny cžłowjel namala.“

Rōž a widlicžki.

We wōjnje pschińdže nje-pschecželsti wojał k burej do hospody. Do jstwy zastupiwšchi cžisny nahi mjecž na blido a zawoła: „Nětko šym tu ja knjež.“ — Dur bēžesče ze jstwy a pschinjese hnojne widčy, položit je na blido k mjecžej a prajesče: „k wulkomu nožej kšusčesča tež wulke widlicžki.“ I. S.

Š k u p a l.

Burik a mēšćjancł so na wuzkej scžecžy zetkajšć taj. Žedyn durbjesče na boł stupicž, zo byšćtaj so wobeschkoj. Mēšćjancł zawoła: „Z pucža, buriko! ja žanomu šćupatej z pucža njeńdu.“ Burik štupi na bo ka rjekny: „Sa kōždomu šćupatej rady z pucžu du.“ I. S.

Ze šćule.

Wucžer pokazowasče pišmit „i“ a woprašča so hōšćeca: „Znajesč tōnle pišmit, tak rēka?“ „Šaj,“ wotmłowi pachol; „derje jōn znaju, ale tak rēka, wjach njewēm.“

Serbske knihy a písma.

W nowšim času je so wjacj knihow a písmow za katolskich Serbow pisato a cjisćićzato, dźyli hdy přejby. Serb ma nětko pschiležnosć, w jelo, wědom we swojej macjerškej rječy namakacj, kotrej su l spojojenju swojich duchownych a cjošnych potřebnosćow spomozne. W sečehowacem zapistu namakacj rjónu ž ǎrtku, ž kotrejšej móže sebi kóždy po spodobanju wuběracj.

a) Dospołne pacjeršće knihi.

1) Dobre seño

na prědnu rolu. Powuzjacje a modlešće knihy za katolskich Serbow. Jožub Kucjanf. 1852. — 320 stronow. VIII. — Płacizna 2 marcj 25 np. — 1 mf. 50 np. — 1 mf.

2) Šwězda.

Mobiltna knižta za katolskich křesćjanow. — Handrij Duczman. 1872. — 184 stronow. XVI. — Płacizna 1 mf. 80 np. — 60 np.

3) Duchowna Róžownja.

swjateje Marije maćerje božeje a přecy čisteje knježny. Handrij Dučman. 1872. — 518 stronow VIII. — Płacizna: We rjanej wjazbje 6 mf. — We štrěnej wjazbje 4 mf. 25 np. — Zesčita 3 mf. 50 np.

b) Knihy za křesćjanskje rozwučenje a pobožnosć.

1) Jezus, naš wucjel, schit a tróšit we smjercji. Předowanjo wot Pětra Duczmana (1778). — Wudaf Handrij Duczman. 1867. — 24 stronow. VIII. — Płacizna 15 np.

2) Zutrowna swěca.

Rozpumnjena wot Handrija Duczmana. 1868. — 15 stronow. VIII. — Płacizna 10 np.

3) Róžowc

najzbožnišćeje knježny ž rozpominanjami a modlitwami. Handrij Duczman. 1869. — 40 stronow. VIII. — Płacizna 25 np.

4) Swjaty Wótčenasch,

wukladowany we předowanju swjatoho Pětra Žkotoskownoho. Pschěložit Handrij Duczman. 1870. — 8 stronow. VIII. — Płacizna 3 np.

5) Pobožnosć na swatém Šhodže.

Ž pschidacjom dweju Litaniju wudaf Michaf Šornik. 1870. — 32 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

6) Psalmy:

Přeložit Jan Laras. Z přidaćom laćanskich nysporynych psalmow wudaf Michaf Šornik. 1872. — 176 stronow. — Płacizna 1 mf. 50 np.

7) Novena.

t. j. džewjeć dnów pobožnosć k čsći zbožneho naroda Jezusa Khrystusa. Spisaf Michaf Walda. — Wudaf Handrij Dučman. 1872. — 10 stronow. VIII. Płacizna 12 np.

8) Wěnc knježnow,

abo wobtrjadj a modlitwj pšči nutšewjedenju, drascženju a stajenju knježnow cistercištoho rjada. Handrij Duczman. 1872. — 22 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

9) Čješćowanjo najswjećišćeje wutrobj

Jezusoweje a najswjećišćoho sakramenta woltarja. Handrij Duczman. 1872. — 14 stronow. VIII. — Płacizna 15 np.

10) Krótke rozwučenje wo někotrych bratstwach swjatoho stapulira.

P. Arnold Werner, duchowny cistercištoho rjada we Ofsegu. 1873. — 35 stronow. VIII. — Płacizna 15 np. — Wunoschł tuteje knižti je hafo Pětrowy pjeņežł za swjatoho Wótca postajeny.

11) Smjertnicžka.

Žberka modlitwow (a boža mjcha) za wotemrjetych křesćjanow. Handrij Duczman. 1873. — 120 stronow. XVI. — Čžistj wunoschł tuteje knižti je za cyrkej we Čžornecach abo Bacžonju. — Płacizna 1 mf.; — zesčita 80 np.

12) Jezusowe swjate rany

su kłoli, kotrej so pschěz najtwjerbsche wutrobj pschědobhwaja a najžynnišće dušče zahorjeja. — 1873. — 16 stronow. XVI. Že swjećatkom. — Płacizna 10 np.

13) Katolski katechismus.

ž křótkimi stawiznami nabožnistwa. Po Deharbe'owym pschěložit Jurij Čučžanfi. 1874. — 232 stronow. VIII. — Płacizna 77 np.

14) Knižta

za pobožne čješćowanjo sydom bolosćow swjateje Marije, maćerje Božeje. Wosebje spisana za hnadowne město Nowa Štupla. 1874. — 39 stronow. VIII. — Płacizna 15 np.

15) Pobožnosć křičžowoho pucja.

Porjebženy wudawł ž nowym pschidawkom. Michaf Šornik. 1874. — 32 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

c) Stawiznišće knihi.

1) Žiwjenja Swjatych.

Po rjedbje cyrkwinšćich stawiznow spisaf Handrij Duczman. 1864—1872. — Dotaf 10 zesčiwkow (704 stronow). VIII. — Płacizna 5 mf. — Jednotliwe zesčiwki po 50 np.

2) Hnadowny wopyt

swjateje Marije we Philippšdorffe. Epifat Jakub Kral. — Pšchidawt „Pomitanja a čješćenja najžbožniščeje kujejny Marije“ spifat Handrij Duczman. 1868. — 64 stronow. VIII. — Pšacjizna 25 np.

3) Surowstwa

napsčecjo wjerchowstwu bamžow Biusa VI. a Biusa VII. — Wopisat Handrij Duczman. 1870. — 28 stronow. VIII. — Pšacjizna 10 np.

4) Rhostani pščescjeharjo bamžow.

Wopomnjeni wot Handrija Duczmana. 1870. — 22 stronow. VIII. — Pšacjizna 10 np.

5) Biblijske stawizny

staroho a nowoho zalonja. Za katholste wučerjnje wob-
bjělat Michal Šornil. 1870. — 188 stronow. VIII.
— Pšacjizna 65 np.

6) Porjedjene hwězdarstwo, Mikławš Kopernik.
Z 400lětnemu narobnomu daju M. Kopernika wopisat
Michal Šornil. 1873. — 16 stronow. VIII. — Pšac-
jizna 10 np.

7) Krótke stawizny nabožnistwa.

Po J. Deharbe'owych pščekožit M. Šornil. Druhi
wudawt. 1874. 30 stronow. VIII. — Pšacjizna 25 np.

d) Powjedanczka.

1) Snehowka

abo stawizna tšjoch kščecencow. Pščekožit Handrij
Duczman. 1863. — 72 stronow. VIII. — Pšac-
jizna 20 np.

2) Drjewjany kšcij.

Powjedanczko za młodych a starých. Pščekožit Handrij
Duczman. 1868. — 24 stronow. VIII. — Pšacjiz-
na 10 np.

3) Musčka swjatojanska.

Powjedanczko za młodych a starých. Pščekožit Handrij
Duczman. 1869. — 8 stronow. VIII. — Pšacjizna
5 np.

4) Krajan.

Katholška protyła za Hornju Łuzicu na lěto 1875. —
Epifat Handrij Duczman. 1874. — 40 stronow. IV.

— Pšacjizna 25 np. — Tež su staršce lětniki luteje
protyli dostacj po 10 np.

5) Dwójnikaj.

Powjedanczko z wjesneho žiwjenja. Epifat Handrij
Duczman. 1872. — 31 stronow. VIII. — Pšacjizna
15 np.

6) Dthilia,

abo slepa holeczka. Powjedanczko ze starých časow. Po-
wjedat Handrij Duczman. 1873. — 44 stronow. VIII.
Pšacjizna 15 np.

e) Wščekližny.

1) Pismowstwo

katholskich Serbow, (prěnja zběrka). Zestajał Hand-
rij Duczman. 1869. — 104 stronow. VIII. — Pšac-
jizna 1 mf. 50 np.

2) Serbske rukopisne dróbnostki.

Zeběrat Handrij Duczman. 1869. — 26 stronow.
VIII. — Pšacjizna 50 np.

3) Pomocna knizka

z wulicjenju nowých a starých měrow a wabow. —
Serbski a němski spifat Handrij Duczman. 1871. —
72 stronow. VIII. — Pšacjizna 30 np.

4) Spěwy

za serbske šule. Wudawt za katholste šule. Z
Křadom „Mačicy serbskeje.“ 1873. — 48 stronow.
VIII. — Pšacjizna 20 np.

5) Katholški Posol.

Pudowy časopis. Dwójny w měsacu. Wudawt Handrij
Duczman. 1874. — Pšacjizna za 10 kusow 1 mf.
50 np. (Za to tež zeschowt „Zimnja Swjatožnja.“) Na
pšćeje 1 mf. 70 np.

6) Brěnia čtanika

za serbske katholste wučerjnje w Hornjej Łuzicy. W
rozmnoženu wudawt. M. Šornil. 1874. — 144 stro-
now. VIII. — Pšacjizna 55 np.

Tudy pomjenowane knihi mozeja se pola spisowac
abo nakładnikow tuchsamych a tež w Wudyschinskej
kšcijach, Kulowje, Kadwěrju, Kathisach, Kóženjeje a
trepje na znatym měsće dostacj ako wobstaraja se
najkrótschim časom.